

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2023

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Doliny, doliny, čože je pod nimi

*Doliny, doliny, čože je pod nimi,
[:studená vodička tečie dolu nimi.:]*

*Štyri dolinečky, piata rovienčka,
[:každému sa páči moja frajerečka.:]*

*Moja frajerečka má červené líčka,
[:ako na jabloni červené jabĺčka.:]*

*A veru tadeto chodieval Janiček,
[:ale mu zarástol tίνinu chodníček.:]*

*A veru ešte raz pojdem dievča do vás,
[:do vášieho dvora, frajerečka moja.:]*

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Palivové drevo a lesnícka prevádzka na prelome rokov 2022 a 2023 - anketa

V predchádzajúcich ročníkoch časopisu zamestnancov štátneho podniku sme sa problematikou aktuálnych tém v lesníckej prevádzke zaoberali prostredníctvom rubriky anketa. V tomto dvojčíse sme u našich kolegov pôsobiacich na rôznych postoch v rámci organizačnej štruktúry zisťovali ako sa prejavila energetická kríza v lesníckej prevádzke na prelome rokov 2022 a 2023.

4

6. Zmeny v organizačnej štruktúre LESOV SR, š.p.

Lesopoločnosť majetok Ulič sa od 1.1.2023 stal novovzniknutou samostatnou organizačnou zložkou štátneho podniku LESY Slovenskej republiky pod názvom Odštepny závod Ulič. Ako samostatný štátny podnik vykonával lesnícku a poľnohospodársku činnosť od roku 1988. Prezradíme pár zaujímavostí z jeho histórie ale tiež pár aktuálnych údajov.

7

7. Spomienky na nešťastie pred 99 rokov

Tento rok uplynulo už 99 rokov od pádu lavíny nad osadou Rybô, najvyššie položenou osadou Starých Hôr v okrese Banská Bystrica. 6. februára si na obeť tejto tragédie spomenuli zástupcovia štátneho podniku LESY SR, obce Staré Hory a Technickej univerzity vo Zvolene na konci Hornojeleneckej doliny, pri pamätníku obetiam tohto ničivého živla.

8. Slovenské poľovníctvo pozná nový národný rekord

Hodnotenie trofeje jeleňa, ktorý bol ulovený dňa 20.11.2022 poplatkovým hosťom v poľovnom revíri CHPO Poľana a pri ktorom sa očakávalo,

že prekoná doterajší národný rekord, sa uskutočnilo dňa 13. januára 2023 o 13,00 hodine v budove Generálneho riaditeľstva štátneho podniku LESY Slovenskej republiky.

9. Vyhodnotenie ochrany lesa za rok 2022

Rok 2022 bol charakteristický extrémne horúcim a suchým počasím, čo malo za následok výrazne vyššie odchvy podkôrneho hmyzu. V grafických častiach príspevku z evidencie k ochrane lesa za rok 2022 zaznamenananej v rámci plôch v správe štátneho podniku LESY SR je viditeľné, že teploty boli v väčšinou vyššie ako priemer a zrážky boli výrazne nižšie ako dlhodobý priemer. V dôsledku poškodenia suchom menili rozsiahle lesné komplexy hlavne listnatých porastov farbu.

9

12. Jelenia zver a vzájomná koexistencia s veľkými šelmami

Jelenia zver je dominantným druhom poľovnej zveri, čo sa týka početnosti, vo väčšine režijných poľovných revíroch štátneho podniku LESY Slovenskej republiky. Najmä v horských poľovných revíroch, ako je napr. CHPO Poľana, CHPR Nízke Tatry, Čelno, Slanské vrchy, Tri Vody, Vepor je predačný tlak veľkých šeliem citelný. Úhyny raticovej zveri spôsobené vlkom v posledných rokoch výraznou mierou vplyvajú na plnenie plánu chovu a lovu zveri.

14. Lesná správa Hanušovce nad Topľou

V aktuálnom dvojčíse nášho časopisu predstavujeme Lesnú správu Hanušovce nad Topľou, ktorá je jednou zo šiestich LS organizačnej zložky OZ Šariš. Svoj názov dostala po mestečku Hanušovce nad Topľou, kde lesná správa sídli a zároveň aj po lesnom hospodárskom celku, ktorý historicky tvoril základ lesnej správy. Územie LS je historicky späté s lesníctvom. Krajina je na väčšine lesnej správy charakteru kultúrnej krajiny s vysokým podielom poľnohospodárskej pôdy. Ucelené lesné časti sú hlavne v Slanských vrchoch a južnej časti Ondavskej vrchoviny.

16. Slovenské zubry našli svoj domov v Rumunsku

Dňa 1.2.2023 sa uskutočnil predaj ďalších zubrov odchovaných zamestnancami štátneho podniku LESY SR, organizačnej zložky OZ Tríbeč do Rumunska za účelom ich vypustenia do voľnej prírody. V roku 2022 sme na tento projekt vypúšťania zubrov do voľnej prírody v Rumunsku poskytli zo zubrej zvernice Topolčianky päť kusov.

17. Pomáhame vtáctvu našich lesov

„Ten, kto má možnosť pomáhať, by sa mal chopiť šance...“, týmito slovami sme na konci roka 2017 začínali s projektom Pomáhame vtáctvu našich lesov a od vtedy sme do lesov umiestnili viac ako 1000 búdok typu sýkorník veľký. Dali sme vyrobiť desiatky polobúdok pre sovu dlhochvostú, z ktorých niekoľko už začalo plniť svoj účel – Pomáhať....

18

18. LESY SKI CUP 2023

V čase, keď sa sumarizoval kalendár lyžiarskych pretekov na sezónu 2022/2023, kde sa plánujú aj preteky líg, nikto ani len nepomyslel, ako sa „zimné“ počasie postaví proti organizátorom zimných podujatí. Môžeme jednohlasne skonštatovať, že organizovať lyžiarske podujatia bolo v tejto sezóne po technickej stránke veľmi náročné. Ale vďaka našim partnerom, profesionálom v oblasti organizovania športových podujatí, sme 26.3.2023 úspešne ukončili ďalšiu sezónu.

20. Lesy Poľska „včera“ a dnes

Poľské štátne lesy reagujú na skreslené informácie, ktoré sú predkladané verejnosti v súvislosti s ubúdajúcou plochou pokrývanou lesmi. Našli na to spôsob, ktorý prostredníctvom porovnaní máp dokladuje reálny výskyt drevín na záujmovom území v konkrétnom období. Viac sa môžete dočítať v preklade spomínaného článku „Porównaj las na fotografiach“ uverejneného na stránke www.lasy.gov.pl.

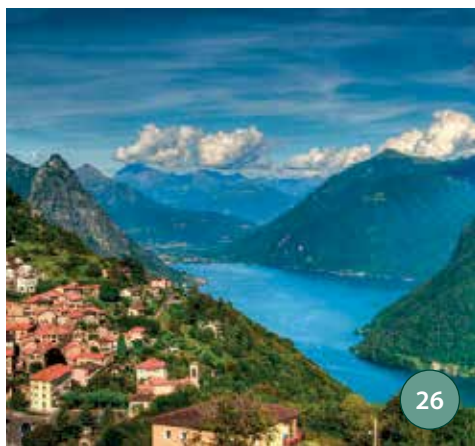
22. Lesníctvo a technické vodné stavby I.

Voda ako základ všetkého živého na modrozelenej planéte Zem je jedným zo živlov, ktorý doká-

že urobiť zmeny, ktoré nie vždy vyčaria úsmev na tvári. Aj z toho dôvodu sa človek tento živel snaží dostať pod kontrolu predovšetkým v urbánnej krajine. Lesníctvo ako jedno z odvetví, ktoré je viazané na prácu v exteriéri, sa problematike vody venuje od svojich začiatkov. Práve v súvislosti s lesníckou prevádzkou vznikali i vznikajú na Slovensku viaceré významné i význačné vodné diela.

24. Tetrovovité

Témou tohtoročnej výstavy je skupina veľmi atraktívnych vtákov, ktorá je jednoznačne pýchou našej prírody. U nás žijúce kurovité vtáky, zaradené do čeľade tetrovovitých, sú predmetom mnohých diskusií jednak odborníkov, ale tešia sa aj záujmu všetkých obdivovateľov našej fauny. Od 19.1. si výstavu pozrelo už veľa nadšencov a prístupná bude pre verejnosť do 7.5.2023.

26

25. Grófkine pstruhy

Rubrika Zaujalo nás je čarovná tým, že prináša zaujímavosti z rôznych oblastí. V tomto dvojčísle sa o svoje zážitky z ichtyologických potuliek riekou Okna, ktorá je tokom s plochou povodia 122,2 km² a ktorá vyteká z nádrže Veľké Vihorlatské jazero (Morské oko) v Chránenej krajinskej oblasti Vihorlat vo Vihorlatských vrchoch, pán Ing. Stanislav Géci.

26. Lesy a lesníctvo Švajčiarska

Švajčiarsko so svojou územnou rozlohou 41.000 km² patrí medzi menšie európske štáty. Povrch má najhornatejší zo všetkých štátov Európy. Lesy Švajčiarska sa nachádzajú vo veľkej časti krajiny v nadmorskej výške až po hranicu lesa, ktorá leží v nadmorskej výške asi 2.000 metrov. Za posledných 30 rokov sa plocha lesných pozemkov zväčšila o 11%, čo je približne 1300 km² a v súčasnosti lesy Švajčiarska pokrývajú 1,3 mil. ha, čo predstavuje 32%.

28. Drevená hra masiek

V tomto čísle si predstavíme umelca, ktorého špecialitou sú sochy zobrazujúce detské postavy v kostýme alebo maske, ktoré nosia, akoby sa s nimi narodili. Väčšina z nich má veľkosť pripomínajúcu veľkosť dieťaťa, teda 75 až 90 cm. To, ako sa Nakamurovi darí prostredníctvom nich zabezpečiť návrat ich pozorovateľov do čias opradených povestami a rozprávkami, posúďte sami.

16

22

ANKETA

„Nastupujúca energetická kríza výrazne poznačila druhú polovicu predchádzajúceho roka, čo sa prejavilo v prudkom náraste požiadaviek na drevo využiteľné na energetické účely – inak známe ako palivo. Ako sa Vám podarilo s týmto dopytom vysporiadať v predchádzajúcom období a aké máte očakávania v tomto roku v súvislosti s palivovým drevom?“

Ing. Jozef Habara
riaditeľ OZ Podunajsko

S informáciami o energetickej kríze z médií, permanentné zvyšovanie cien energií na trhu a blížiac sa vykurovacie obdobie v minulom roku rozpútalo „palivovú horúčku“ obyvateľstva a enormný nápor na kolegov z našich lesných správ.

Museli sme splniť zmluvné dodávky drevnej hmoty, aby sme neohrozili finančný bonus a zároveň dodať palivové drevo fyzickým osobám - domácnostiam.

Uprednostnili sme školy, škôlky a sociálne zariadenia. Obyvateľstvo sme limitovali - obmedzili množstvom dodaného palivového dreva,

Aby sme nápor obyvateľov zvládli, zaviedli sme poradovníky pre záujemcov, čo čiastočne upokojilo situáciu na trhu, ale problémy v oblastiach - lokalitách nášho OZ, kde obyvatelia nemajú inú možnosť - alternatívu vykurovania, to však vyriešilo len čiastočne.

V tomto roku v rámci našich možností dodávame palivové drevo podľa spomenutých poradovníkov a predpokladáme, že „palivová horúčka“ sa pomíne. Podobnú skúsenosť máme z krízy, ktorá nás postihla v roku 2009. Navyše k tomu nahráva aj táto

Ing. Ján Sokol
riaditeľ OZ Poľana

Na OZ Poľana sme od mája 2022 zaznamenali rastúci dopyt po všetkých sortimentoch energeticky využiteľného dreva, tak zo strany obyvateľstva, ako aj súkromných spoločností.

Dopyt neustále rástol až do novembra 2022, hlavne pre veľmi priaznivé ceny palivového dreva, ako aj pre nelisté dodávky zemného plynu a rastúce ceny energií spôsobené vojnovým

aby sme mohli čiastočne uspokojiť čo najviac zákazníkov. Cesta samovýroby sa neosvedčila, nakoľko ju dnes nemá kto chystať. Chystali ju ľuďom väčšinou naši dodávatelia prác a to nám odoberalo kapacity určené na plnenie výrobných úloh.

mierna zima. Mnohé domácnosti či obyvatelia boli vystrašení z toho, čo príde, a tak si palivové drevo zaobstarali, ako alternatívu vykurovania „keby náhodou“, aby ho pre istotu mali doma.

konfliktom na Ukrajine.

Z drevného odpadu sa stal žiadaný produkt na slovenskom aj celoeurópskom trhu.

Aktuálne je zatiaľ zo strany obyvateľstva záujem minimálny, tak ako každoročne v prvom štvrtroku.

S nastupujúcim priaznivejším počasím očakávame zvýšený záujem hlavne o drevo nižšej ceny a kvality, nakoľko momentálna cena palivového dreva a doprava po prudkom náraste dosahuje cenu „zastropovaného plynu“. Tu sa dá očakávať menší záujem zo strany obyvateľstva.

Všetko však závisí od toho, ako sa naďalej bude vyvíjať situácia na trhu s drevom a ako pružne budeme na túto situáciu reagovať.

Netreba však hlavne zabudnúť na obyvateľov v horských a podhorských oblastiach a ich finančné možnosti.

sortiment listnatá vlákna a v nemalej miere aj cenu listnatej guľatiny. Na uvedené nárasty trhovej ceny sme reagovali otvorením zmluvných kontraktov, kde už boli dohodnuté ceny, ktoré boli platné do konca roku 2022, a ich následným zrealizovaním na trhové ceny. Vzhľadom na problematiku premietnutie trhových cien listnatej guľatiny do finálnych výrobkov, boli tieto ceny zrealizované až od 1.1.2023. Od tohto dátumu sa upravila aj cena palivového dreva.

Dopyt po palivovom dreve na expedičných skladoch, ktoré nám zostáva pri výrobe kvalitnejších sortimentov, bol tak enormný, že na mnohých expedičných skladoch došlo k naplneniu poradovníka na celoročný objem paliva v priebehu niekoľkých dní.

Momentálna situácia v dopyte po palivovom dreve je stabilizovaná, aj keď je do výraznej miery ovplyvnená miernou zimou a nespotrebovaním

jatých žiadostí a rovnaké množstvo bolo aj vybavených.

V tomto roku už „cítíme“ zvýšený záujem o palivové drevo formou samovýroby, ale po podaní informácie o zvýšení poplatku, ktorý momentálne činí pre ihličnatú hmotu hrúbke a nehrúbke s uhadzovaním 18 € s DPH za 1m³, nastalo medzi žiadateľmi pobúrenie a samozrejme nadávky na pracovníkov lesnej správy. Poplatok v roku 2022 bol od 1.1. do 30.6. – 7,20 € a od 1.7. do 31.12. – 13,20 € s DPH. Rozhorčenie vlastníkov lesov, ktorí nám dali do prenájmu svoje pozemky, sa ešte viac prejavilo po oznámení nárastu ceny ihličnatého paliva na odvoznom mieste (aj expedičnom sklade z 30 € s DPH v roku 2022 na 68,40 € s DPH v roku 2023).

Vlastníkom lesných pozemkov sa nepáči, že musia platiť taký vysoký poplatok za každý m³, nakoľko LESY SR túto drevnú hmotu nepredávajú zo svojich kmeňových štátnych porastov, ale z ich vlastníctva. Mnohí navrhujú, aby sa účtovala jednotná cena za službu a nie za každý m³, napr. keď idete overiť svoj podpis na úrad, neplatíte za každé písmenko vo svojom mene, ale správny poplatok, ktorý je rovnaký, či Vaše meno má päť alebo desať písmen. Tak isto nechápajú, prečo cena palivového dreva je rovnaká na expedičnom sklade a odvoznom mieste, pričom pri kúpe paliva z odvozného miesta by mala byť nižšia, lebo nevykonávame jeho odvoz ani manipuláciu ako na expedičnom sklade.

Čo očakávam v roku 2023? Len zhoršenie situácie, nielen nepovolenými výrubmi (krádežami) z porastov, ale najmä v posledných rokoch sa rozmáhajúce krádeže drevnnej hmoty z odvozných miest, a to nielen celých výrezov, ale aj zbytkov po manipulácii dočasne ponechaných na odvozných miestach, alebo odrezávaním hmoty od tenšieho konca a samozrejme aj vyvíjanie tlaku na pracovníkov lesnej správy a sťaženie práce v týchto nešťátnych porastoch.

Ing. Miloš Strmeň

vedúci odboru Obchod s drevom

Vojna na Ukrajine a s ňou spojený cenový chaos v energetickej oblasti, v komoditách ako sú uhlie, ropa, plyn a elektrická energia, výrazne ovplyvnili ceny drevnnej hmoty vhodnej pre energetický priemysel. Cena drevnnej štiepky a sortimentov vhodných na výrobu štiepky a palivového dreva raketovo vzrástli najmä začiatkom druhého polroku minulého roku. Tento nárast výrazne ovplyvnil ceny všetkých sortimentov dreva. Najviac

predpokladaného množstva palivového dreva, ako aj dosť vysokou cenou. V priebehu roku 2023 je možné očakávať mierny pokles cien drevnnej hmoty a aj samotného paliva, no cenovú úroveň zo začiatku minulého roku, už nemôžeme očakávať.

Ing. Milan Franek

vedúci LS Čadca

Lesná správa Čadca sa vysporiadáva už dlhé roky s dopytom po palivovom dreve, nakoľko až 2/3 územia lesnej správy tvoria nešťátne neodovzdané a prenajaté nešťátne porasty. V roku 2022 bolo vydaných na LS Čadca 504 povolení, pričom 449 povolení bolo aj realizovaných. Od platnosti príkazného listu to predstavovalo 302 pri-

Zmeny v organizačnej štruktúre štátneho podniku LESY SR

Lesopoľnohospodársky majetok Ulič sa od 1.1.2023 stal novovzniknutou samostatnou organizačnou zložkou štátneho podniku LESY Slovenskej republiky pod názvom Odštepový závod Ulič.

Ako samostatný štátny podnik vykonával lesnícku a poľnohospodársku činnosť od roku 1988. K 30.09.2022 obhospodaroval 16.576 ha lesných pozemkov. Z danej výmery bolo 13.225 ha vo vlastníctve štátu v správe Lesopoľnohospodárskeho majetku Ulič, štátny podnik. Podľa osobitného predpisu obhospodaroval 3.351 ha neštátnych lesných pozemkov. K tretiemu kvartálu roku 2022 mal Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, štátny podnik má uzavreté nájomné zmluvy na prenájom poľnohospodárskej pôdy (právnické osoby 1.189,29 ha a fyzické osoby 607,71 ha).

Dôvodom zlúčenia LPM Ulič so štátnym podnikom LESY SR je podľa MPRV SR strata ekonomickej sebestačnosti LPM Ulič, ku ktorej došlo delimitáciou lesných pozemkov v Národnom parku Poloniny v zmysle platného znenia zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Po perspektívnom odozdvaní správy k dvom tretinám lesných pozemkov už príjmy z realizovaných lesníckych činností v tomto podniku nedokážu v budúcnosti pokryť stratu vytváranú pri poľnohospodárskej činnosti, ktorá pozitívne formuje vidiecku krajinu a dáva veľký priestor pre udržanie zamestnanosti v tomto vidieckom regióne.

Z histórie OZ Ulič

Napriek okrajovej geografickej polohe na samom severovýchode Slovenska sa dejiny tohto regiónu viažu a boli celé stáročia ovplyvňované všetkými významnými udalosťami v histórii jednotlivých štátnych útvarov a Európy.

V dobách raného uhorského štátu bola táto oblasť veľmi riedko osídlená. K podstatnej zmene dochádza v súvislosti s kráľovským rozhodnutím Karola Róberta, ktorý v roku 1317 daroval rodu Drughetovcov rozsiahle majetky na severovýchodnom Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Drughetovci na svojom neobývanom území začali postupne usadzovať valašských gazdov - kenézov.

Od tohto obdobia až po začiatok 15. storočia, keď sa datuje ukončenie druhej vlny valašskej kolonizácie, dochádza k osídľovaniu tohto územia a z tohto obdobia pochádzajú prvé písomné zmienky vzniku jednotlivých osád a dedín.

Od prvých počiatkov osídľovania tohto regiónu človek získaval z tunajších lesov všetko, čo potreboval k svojmu životu. Pôvodné pralesy sa stali prekážkou pri získavaní poľnohospodárskej pôdy a rozvoja valašského dobytčárstva. Dochádzalo ku kľčovaniu lesov a ich premene na ornú pôdu, lúky a pastviny. Tento proces trval niekoľko storočí a rozhodujúcou mierou sa podieľal na vyformovaní prírodného prostredia a krajinného rázu tohto regiónu, ako ho poznáme v dnešnej podobe.

Hlavnou živiteľkou tunajšieho obyvateľstva bola pôda a jej produkty či už z poľnohospodárskej výroby alebo z lesov. Základy modernejšieho a cielavedomejšieho obhospodarovania lesov sa začínali vytvárať po skončení 2. svetovej vojny.

Povojnový vývoj a celospoločenské zmeny do dnešných dní mali a majú vplyv na hľadanie primeraného modelu pre potreby správy a riadenia tak špecifického územia a výrobných odvetví, ako sú lesníctvo a poľnohospodárstvo. Obhospodarovanie lesov štátnymi or-

ganizáciami sa traduje od roku 1946, kedy bola zriadená Vnútená správa skonfiškovaných lesných majetkov v Stakčine. V roku 1947 došlo k prvej reorganizácii, v rámci ktorej boli vytvorené Správy štátnych lesov v Uliči a Stakčine, čím boli položené základy obhospodarovania lesov lesnými závodmi Ulič a Stakčín. Tieto závody prešli rôznymi organizačnými zmenami, ktoré boli vykonané v odvetví lesného hospodárstva.

Najdôležitejšie medzníky od roku 1947

1947 - Vznik Správy štátnych lesov v Uliči.

1952 - K 1.1.1952 bola v rámci reorganizácie zriadená Správa lesného hospodárstva v Uliči, ku ktorej bol pričlenený bývalý Lesný závod Dúbrava.

1956 - V dôsledku reorganizácie bol vytvorený Lesný závod Ulič so šiestimi polesiami a expedičným skladom.

1973 - Na základe medzirezortnej dohody dvoch ministerstiev bol vytvorený Lesopoľnohospodársky závod Ulič s cieľom riešiť poľnohospodársku výrobu v podhorských oblastiach Východoslovenského kraja.

1981 - Došlo k rozdeleniu závodu na dva samostatné závody - Lesný závod Ulič a Poľnohospodársky závod Ulič.

1986 - Z týchto dvoch závodov bola vytvorená nová organizačná jednotka s novým názvom - Lesopoľnohospodársky majetok, národný podnik Ulič.

1988 - Na základe zákona o štátnom podniku vzniká terajší LPM Ulič, š.p.

2023 - Od 1.1.2023. sa LPM Ulič pričlenil k štátnemu podniku LESOM SR

Spomienky na nešťastie spred 99 rokov

„Nešťastie nechodí po horách ale po ľuďoch.“ Krutá pravda tohto výroku je vrytá nielen pod kožu tých, šťastnejších účastníkov prírodných katastrof, ale i do sŕdc príbuzných tých, ktorí až také šťastie nemali. Príroda je neskutočne krásna, ale vie byť neskutočne krutá. Rovnako nádherná je práca v lesoch i pre lesy, ale častokrát poznačená ľudskými tragédiami. Tento rok uplynulo už 99 rokov od pádu lavíny nad osadou Rybô, najvyššie položenou osadou Starých Hôr v okrese Banská Bystrica. 99 rokov od pádu lavíny v osade Rybô si pripomenuli zástupcovia štátneho podniku LESY SR, obce Staré Hory a Technickej univerzity vo Zvolene na konci Hornojeleneckej doliny, priamo pri pamätníku obetiam tohto ničivého živla.

Z kroník i z tradovania obyvateľov zasiahnutej osady sa dozvedáme, že z juhovýchodných svahov Krížnej (1.574 m n. m.) vo Veľkej Fatre sa 6.2.1924 uvoľnila veľká masa snehu. Hodiny predtým bolo naozaj veľmi nepríjemné počasie, napadlo extrémne veľké množstvo snehu a pridala sa víchrica. Na koncové domy v osade sa rútila masa snehu, ktorá mala hmotnosť 600 tisíc ton, čo predstavuje objem strhnutého snehu 2,4 milióna m³. Na dráhe 2,5 km, prekonal výškový rozdiel 760 metrov a výška snehovej haldy dosiahla neuveriteľných 35 metrov. Sneh vydržal až do konca leta nasledujúceho roka.

Lavína zasypala 22 ľudí, iba štyria z nich prežili. Z osemnástich obetí bolo 15 detí. Na záchranných prácach sa v tom čase zúčastnilo 250 ľudí. Obete pochovali na cintoríne v Starých Horách, tabuľa s ich menami spolu s krížom je osadená nad osadou Rybô.

Týchto ľudí živili okolité lesa, pretože ľudia z osady Rybô väčšinou pracovali ako lesní robotníci, a aj ich obydlia boli postavené v obklopení lesných porastov. Pád lavíny akoby zázrakom prežil Benjamín Strmeň, vďaka drevenej ko-

die treba hľadať najmä v neprimeranom odlesňovaní územia ľuďmi žijúcimi v tejto lokalite pri snahe rozšíriť pasienky pre svoj dobytok. Po vyrúbaní lesov ostali strmé svahy pod Krížnou zarastené iba trávou. Drsnosť povrchu sa tým výrazne znížila a vzniknuté pasienky nedokázali zadržať masy snehu. Práve na takomto podklade previaty sneh na záveterných svahoch tvorí nestabilné snehové dosky a vankúše, ktoré sú veľmi nebezpečnými lavínovými útvarmi.

líske, na ktorú spadla časť šindľovej strechy a vytvorila sa tak vzduchová bublina. Pán Strmeň pracoval celý život v lese a bol vášnivým bežkárom do vysokého veku. Skonal vo veku 98 rokov koncom predminulého roka.

Prvotnú príčinu tejto lavínovej tragé-

Pripomínanie si dôsledkov ale tiež príčin by nám malo pripomínať, že neuvážené konanie môže byť predzvesťou katastrofy. Nech im večne spievajú slovenské lesy.

-aks-

Pozvánka

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky
si Vás dovoľuje pozvať
na spomienkové
položenie venca pri príležitosti
99. výročia pádu lavíny v osade Rybô,
dňa 6.2.2023 pri pamätníku obetiam lavíny
so začiatkom o 11:00 hodine.

Slovenské poľovníctvo pozná nový národný rekord

Hodnotenie trofeje jeleňa, ktorý bol ulovený dňa 20.11.2022 poplatkovým hosťom v poľovnom revíri CHPO Poľana a pri ktorom sa očakávalo, že prekoná doterajší národný rekord, sa uskutočnilo dňa 13. januára 2023 o 13,00 hodine v budove Generálneho riaditeľstva štátneho podniku LESY Slovenskej republiky. K hodnoteniu trofeje boli prizvaní Ing. Jaroslav Kostečka, PhD. z Českej republiky, prof. Roman Dziedzic, PhD. z Poľska a zo Slovenskej republiky prof. Juraj Ciberej, CSc. a Ing. Tibor Lebocký, PhD..

Hodnotiacej komisii boli predložené aj ďalšie významné trofeje jeleňov ulovených na Slovensku z Vojenských lesov a majetkov a dve trofeje z východného Slovenska.

Bodová hodnota trofeje predstavuje 253,28 b. CIC, čo znamená, že ide o najsilnejšieho jeleňa uloveného vo voľnej prírode na Slovensku a zároveň sa stáva novým národným rekordom. Vek jeleňa bol odhadnutý na 11 rokov.

#	Measurement parameters	Left	Right	Average	Multiplier	Points
				Total	Points	
1	Main beam length	109.2 cm	110.6 cm	109.9 cm	x 0.50	54.95
2	Length of brow tines	40.8 cm	39.8 cm	40.3 cm	x 0.25	10.07
3	Length of tray tines	46.9 cm	52.3 cm	49.6 cm	x 0.25	12.4
4	Circumference of coronets	28.1 cm	27.8 cm	27.95 cm	x 1.00	27.95
5	Lower beam circumference H1	22.3 cm	21.3 cm	Σ 43.6 cm	x 1.00	43.6
6	Upper beam circumference H2	22 cm	20.2 cm	Σ 42.2 cm	x 1.00	42.2
7	Number of tines	9	9	Σ 18	x 1.00	18
8	Weight of dry antlers	Gross		12.5 kg	x 2.00	23.6
		Deductions		0.7 kg		
9	Inside spread	89.5 cm [x 100 / avg. main beam length]		81.44 %	0 - 3	3
Additions and Deductions						
10		Colour			0 - 2	2
11		Pearling			0 - 2	1.5
12	Additions	Condition of tine tips			0 - 2	2
13		Formation of bay tine			0 - 2	2
14		Formation of crowns			0 - 10	10
15	Deductions				0 - 3	-0
TOTAL POINTS						253.28

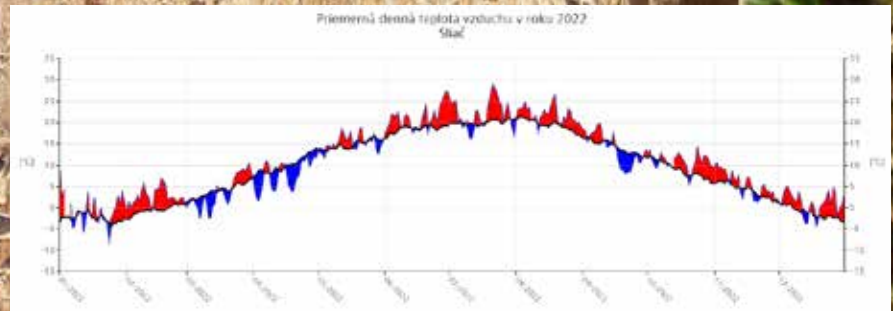
Vyhodnotenie ochrany lesa za rok 2022

Priebeh počasia v roku 2022 bol extrémne horúci a suchý, čo malo za následok výrazne vyššie odchyty podkôrneho hmyzu. Ako vidno z grafov nižšie, teploty boli v väčšinou vyššie ako priemer a zrážky boli výrazne nižšie ako dlhodobý priemer. Teplé a suché počasie spôsobilo v roku 2022 poškodenie porastov suchom. Rozsiahle lesné komplexy hlavne listnatých porastov viditeľne zmenili farbu a došlo aj k evidencii spracovania kalamity suchom.

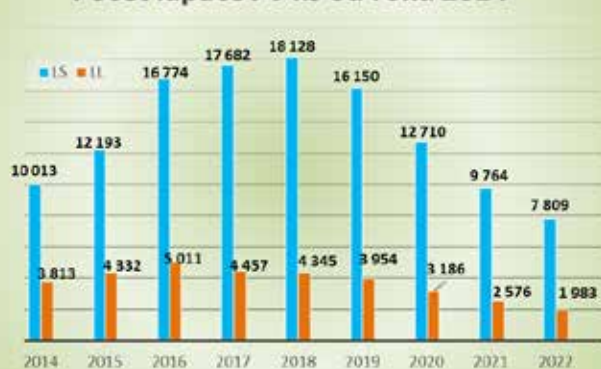
Evidencia odchyto - lapače

V roku 2020 sa inštalovalo 7.809 ks lapačov na lykožrúta smrekového (LS), čo je štvrtý rok po sebe klesajúci trend. Priemerné odchyty u všetkých OZ stúpili oproti minulému roku. V roku 2021 nebol ani jeden OZ so silnými priemernými odchytmi, tento rok už dva.

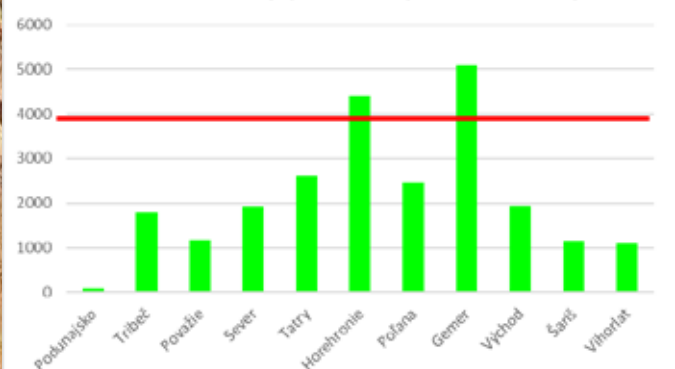
Lapače na lykožrúta lesklého (LL) sa nainštalovali už šiesty rok po sebe v menšom počte ako minulé roky. Lykožrút lesklý nereaguje tak citlivo na zmeny počasia ako lykožrút smrekový, napriek tomu jeho odchyty klesajú rovnako. Nedosahuje však kritických hodnôt. Naposledy bol silný odchyt lykožrúta lesklého zaznamenaný v roku 2013 na OZ Čadca, a v roku 2018 na OZ Revúca sa priblížil k silným odchytom. Všeobecne sa pohybuje na hodnotách okolo slabého odchytu a nepredstavuje aktuálne zvýšené riziko, iba ak vznikne lokálne.

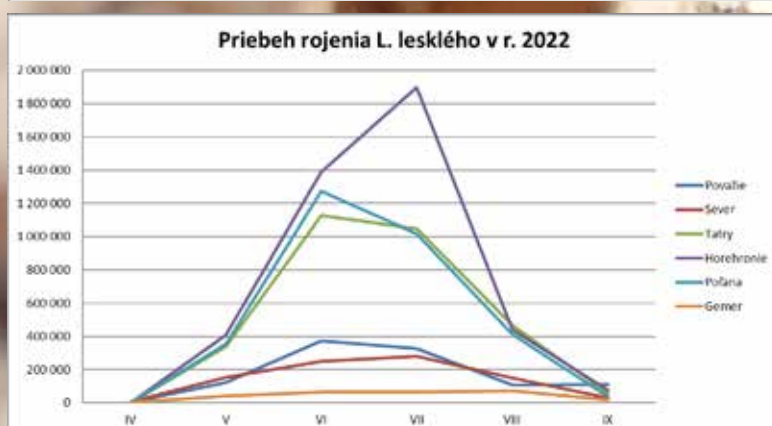
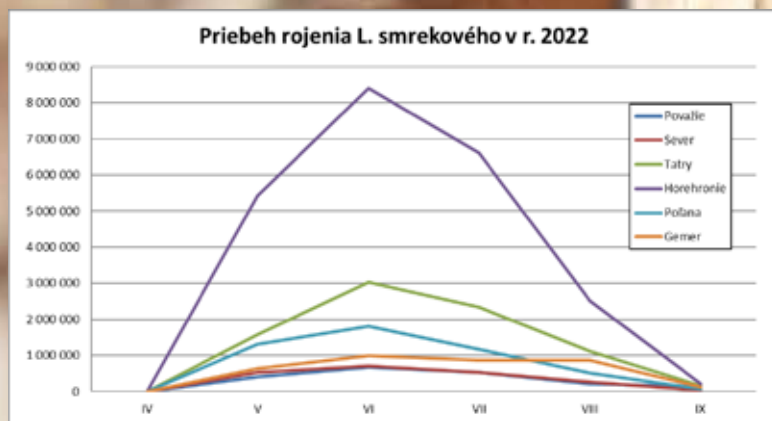
Počet lapačov v ks od roku 2014

Priemerné odchyty v ks na lapač - L.smrekový

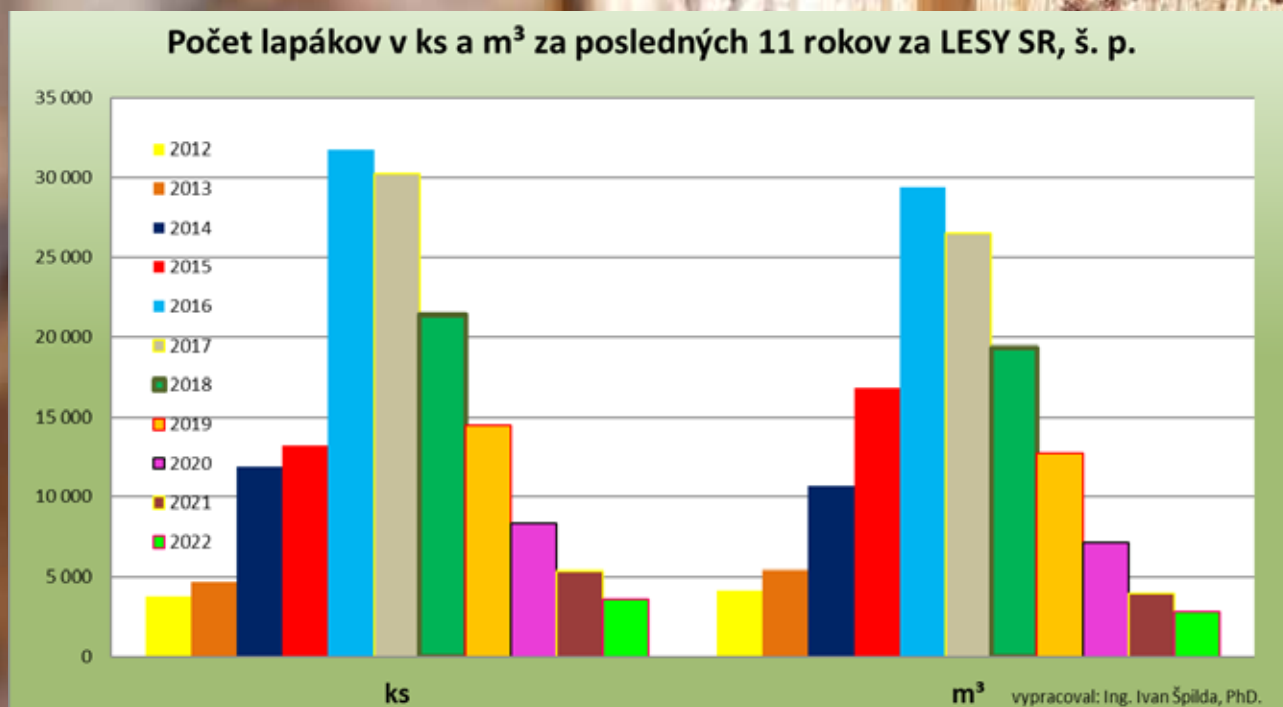
Priebeh rojenia po mesiacoch pri lykožrútovi smrekovom a lykožrútovi lesklom nevykazuje žiadnu anomáliu, je typický pre daného škodcu. Je vidno skorší nábeh pri I. smrekovom ako pri I. lesklom.

Evidencia odchytnov – lapáky – smrek, borovica

V roku 2022 sa nainštalovalo 3.541 ks lapákov, čo je najmenej od roku 2012. Rozsah kalamity na všetkých kalamitných OZ určuje prioritu jej spracovania a zároveň sa znižuje výmera smrekových porastov, kde má význam inštalovať lapáky.

Podľa stupňov napadnutia lapákov sa v roku 2022 zvýšil podiel stredne napadnutých lapákov a znížil sa podiel slabo a silno napadnutých lapákov.

Evidencia odchytov – lapáky – jaseň

Všeobecný zdravotný stav jaseňových porastov je dlhodobý zlý a zhoršujúci sa. Rozsah poškodenia hubovými a hmyzími škodcami v mnohých prípadoch spôsobuje rozpad týchto porastov, rekonštrukcie porastov. Malá výhoda jaseňa oproti smreku je v tom, že netvorí

Priebeh stupňa napadnutia lapákov

rozsiahle komplexy súvislých porastov, ale je väčšinou zmiešaný s inými listnáciami. Každoročne sa prevádzkovými kontrolami sleduje realizácia opatrení ako kladenie lapákov, porastová hygiena. Tá je často najväčší problém.

V roku 2022 bolo inštalovaných celkovo 664 ks jaseňových lapákov na deväť závodoch. Ich počet od roku 2015 klesá, no v roku 2022 bolo inštalovaných dvakrát toľko lapákov ako v roku 2021. Lapáky vykázali v priemere stredné nalenie lykokazom jaseňovým, čo len potvrdzuje jeho početnosť a vysoké riziko jeho šírenia v jaseňových porastoch.

Evidencia odchytov – kôrky

Ochrana sadeníc na kalamitných plochách proti tvrdoňovi smrekovému a lykokazovi sadenicovému má klesajúci trend. Kým v roku 2015 robilo ochra-

nu kôrkami deväť závodov, v roku 2022 už len dva: Horehronie a Gemer, oba so slabými odchytmi. Tlak tvrdoňa a lykokaza sa vyskytuje len lokálne.

Aktuálny stav kalamity

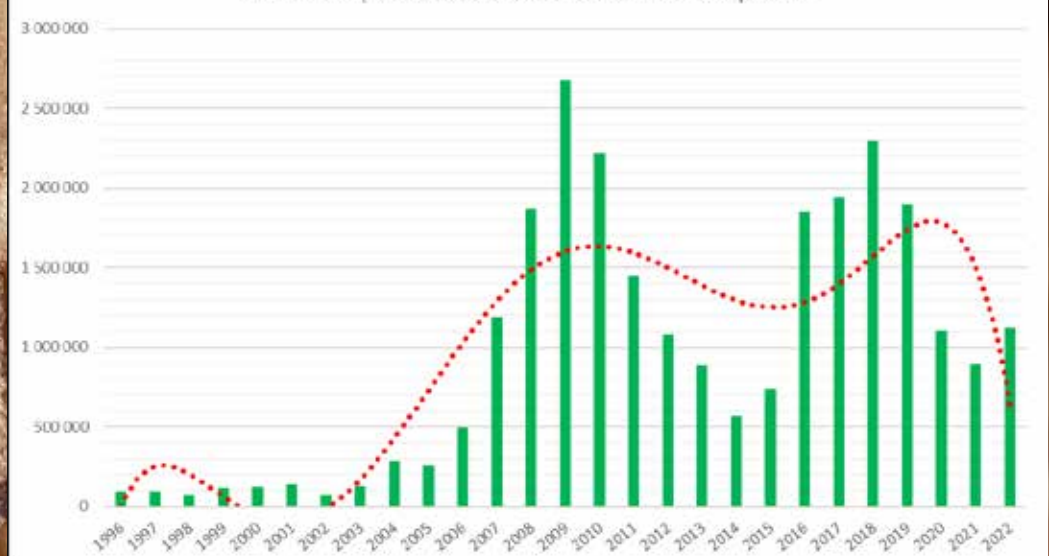
Počiatkový stav kalamity k 1.1.2022 bol 225.763 m³. Prírastok kalamity bol v objeme 1.342.570 m³. Spracovalo sa 1.243.550 m³. Vzhľadom na to ostáva spracovať 324.783 m³ drevnej hmoty. Skutočný stav kalamity a stav odchytov škodcov jednoznačne naznačuje nevyhnutnosť aktívneho prístupu k integrovanej ochrane lesa a to aj vzhľadom na priebeh počasia v roku 2022, miernu zimu a prezimovanie veľkého objemu lykožrútov z predchádzajúcej sezóny. Na prvom mieste je spracovanie aktívnych chrobačiarov včas, pred ich vyletением. Všetko vyťažené a atraktívne drevo musí byť z porastov vyve-

zené aby neohrozovalo okolité porasty. Ak sa vyvieť nedá, musia byť kmene asanované chemicky alebo odkôrnením. Následné opatrenia po spracovaní kalamity sú: prísna porastová hygiena, uhadzovanie zvyškov po ťažbe s následnou asanáciou pálením, štiepkovaním alebo chemicky včas, aby nedošlo k vyletению následnej generácie lykožrúta leslého.

Prioritou ochranných opatrení musí byť zastavenie šírenia podkôrneho hmyzu a šírenia podkôrnikovej kalamity do zdravých smrekových porastov. Ako vidno na grafe, objem nahlásenej podkôrnikovej kalamity sa zvýšila oproti roku 2021.

Ing. Ivan Špilda, PhD.
Odbor riadenia lesníckych činností a PBHL

Nahlásená podkôrniková kalamita za LESY SR š.p. v m³

Jelenia zver a vzájomná koexistencia s veľkými šelmami

Jelenia zver je dominantným druhom poľovnej zveri, čo sa týka početnosti, vo väčšine režijných poľovných revíroch štátneho podniku LESY Slovenskej republiky. Často diskutovanou témou v poľovníckych kruhoch je problematika vplyvu veľkých šeliem, predovšetkým vlka dravého na jeleniu zver, ktorá predstavuje popri diviačej zveri hlavný zdroj potravy. Najmä v horských poľovných revíroch, ako je napr. CHPO Poľana, CHPR Nízke Tatry, Čelno, Slanské vrchy, Tri Vody, Vepor je predačný tlak veľkých šeliem citelný. Úhyny raticovej zveri spôsobené vlkom v posledných rokoch výraznou mierou vplyvajú na plnenie plánu chovu a lovu zveri.

Celoročnou ochranou vlka dravého v posledných rokoch došlo ku zvýšeniu jeho početnosti a tým pádom aj areálu rozšírenia. Časopriestorová aktivita a správanie jelenej zveri je podmienené naplňovaním základných fyziologických potrieb ako napr. zabezpečovanie potravy - pasenie, režim odpočinku, obdobie párenia (ruja) a pod. Zabezpečovanie týchto potrieb je ale zložitejšie v prípade, keď je jelenia zver súčasťou potravinového reťazca vo

svojom prostredí, kde jej hrozí riziko predčasnej smrti spôsobenej vlkom. Z toho vyplýva, že čím lepšie má daný jedinec vyvinuté schopnosti týmto rizikám odolávať, tým má väčšiu šancu na prežitie. Napr. v oblastiach, kde vlk ešte nemá svoje domovské okrsky, ale len občas „zablúdi“ do lokality, kde ešte raticová zver nemala možnosť konfrontácie, tak takáto zver

je ľahšia korisť pre vlka. Pokiaľ došlo k viacerým takýmto stretom predátora a raticovej zveri, tak je schopná zareagovať tzv. antipredačným správaním, ktoré je možné verifikovať prostrední-

tipredačného správania jelenej zveri je zdržovanie sa v blízkosti ľudských sídiel a iných objektov.

Za zmienku stojí údaj týkajúci sa počtu vlkom ulovenej zveri v poľovom revíri CHPO Poľana. V čase od 1.3.2022 do 28.2.2023 lesníci našli a zdokumentovali 22 uhynutých (strhnutých vlkami) jeleňov (čo predstavuje 34% podiel z celkového lovu jeleňov) a 31 ks uhynutej holej jelenej zveri.

Za tú istú poľovnícku sezónu bolo v najväčšom režijnom poľovnom revíri CHPR Nízke Tatry lesníckym personálom zdokumentovaných 76 uhynutých kusov jelenej zveri. Z týchto údajov je možné konštatovať silný predačný tlak vlkov na jeleniu zver v spomenutých poľovných revíroch.

Je len ťažké odhadnúť, koľko v skutočnosti vlk odobral z populácie v danej poľovníckej sezóne, nakoľko nie všetka strhnutá zver vlkom sa aj následne zaeviduje. Určite vieme konštatovať, že toto číslo je omnoho väčšie.

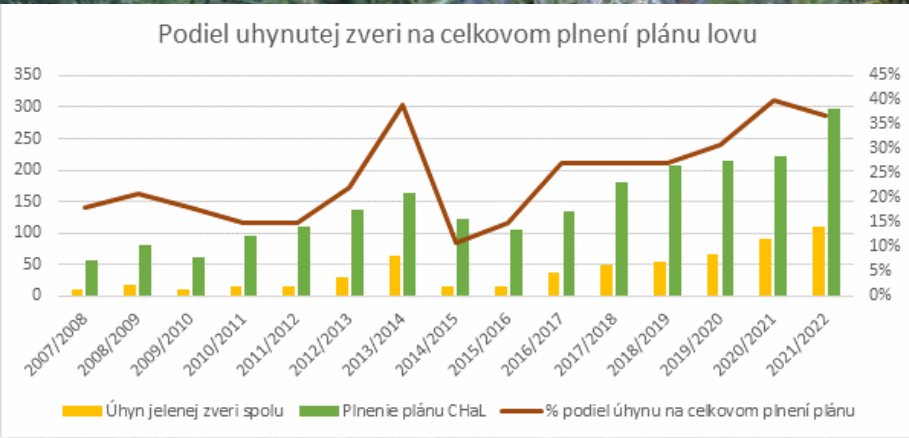
Celistvosť spomenutých území ako aj vhodné prírodné podmienky vytvárajú predpoklad pre prosperitu vlčích populácií. Ostáva len dúfať, že v budúcnosti nenastane rozmach vlčích populácií do takej miery, že bude výrazne ohrozený kvalitný genofond populácie jelenej zveri v poľovných revíroch, ktoré robia významné meno štátnemu podniku nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Ing. Peter Kamenský, PhD.
Ing. Patrik Michál
Odbor poľovníctva, rybárstva a včelárstva

tvom telemetrického výskumu. Na základe predošlých skúseností z útokov vlkov je jelenia zver schopná zmeniť svoje obvyklé stanovište a pobudnúť v tzv. bezpečnej zóne (vo vyšších nad-

morských výškach a v hustých lesných porastoch) dovtedy, dokým sa predátor nepresunie do iných častí svojho domovského okrsku (napr. počas kladenia mláďat). Ďalší možný prejav an-

© Ing. Patrik Michál

Lesná správa Hanušovce nad Topľou

Lesná správa Hanušovce nad Topľou je jednou zo šiestich LS organizačnej zložky OZ Šariš. Svoj názov dostala po mestečku Hanušovce nad Topľou, kde lesná správa sídli a zároveň aj po lesnom hospodárskom celku, ktorý historicky tvoril základ lesnej správy. Územie LS je historicky späté s lesníctvom, krajina je na väčšine lesnej správy charakteru kultúrnej krajiny s vysokým podielom poľnohospodárskej pôdy. Ucelené lesné časti sú hlavne v Slanských vrchoch a južnej časti Ondavskej vrchoviny. Na to, ako sa hospodári našim kolegom na tejto lesnej správe sme sa bližšie pozreli v prvom dočísle.

Charakteristika LS

Územie lesnej správy spadá orograficky do Slanských vrchov a Nízkych Beskyd. Nadmorská výška je od cca 160 m n. m. pri rieke Topľa až po vrchol Šimonky s výškou 1092 m n. m. ako najvyššieho vrchu Slanských vrchov. Katastrálna výmera lesnej správy je 53.843 ha, lesnatosť obhospodarovaného územia dosahuje cca 20%. Z HSLT sú najviac zastúpené HSLT 311 - živné dubové bučiny (41%), 310 - svieže dubové bučiny (33%), 410 - svieže bučiny (6%), 411 - živné bučiny (5%), 496 - kamenité bučiny s lipou (Ochranného rázu) (3%), 313 - vlhké dubové bučiny (2%) a 416 - kamenité bučiny s lipou (2%).

LS hospodári na dvoch lesných celkoch: Lesy na LHC Hanušovce (2018-2027) a Lesy na LHC Okružle a Giraltovcie (2018-2027). Z hľadiska vývoja správy došlo v roku 2011 k zrušeniu OZ Bardejov a na základe toho bola k LS Hanušovce pričlenená podstatná časť bývalej LS Giraltovcie. Pri poslednej reorganizácii nedošlo k zmene lesnej správy. Obhospodarovaná výmera lesných pozemkov je na úrovni 9.864 ha,

z toho je 3.405 ha nešťatných neodovzdaných lesov. Z hľadiska kategorizácie lesov je 7.911 ha hospodárskych lesov, 1.234 ha lesov osobitného určenia a 518 ha ochranných lesov.

Hospodárenie v lesoch je možné rozdeliť do dvoch častí. Ucelené lesné komplexy v hornatej časti LS a lesné fragmenty v poľnohospodársky využívannej krajine. Časť porastov v nižších polohách je prístupná len cez poľnohospodárske pozemky a prístup je podmienený dohodou. Prevažná časť porastov je pahorkatinného až horského rázu. Na časti LS prevažne na LHC Okružle a Giraltovcie je charakteristická rozdrobenosť pozemkov, čo výrazne sťažuje hospodárenie. V porastoch prevládajú prirodzené bučiny s prímiesou jedle, smreka, bresta horského, javora horského, hraba, duba zimného a duba letného.

Pri obhospodarovaní porastov sa uplatňuje predovšetkým podrastový a účelový hospodársky spôsob, vo veľkej miere pri vhodnej drevinovej skladbe sa realizuje aj PBLH. Z hľadiska realizácie zásad PBHL je v rámci LESOV SR, š.p. veľmi známym pojmom demonštračný objekt Pro Silva v lokalite Kráľovčák o výmere 542 ha. Umelá obnova oproti minulosti rapídne poklesla a využíva sa hlavne pri doplnení nezmladených plôch.

V prirodzenej obnove sa uplatňuje v prevažnej miere prirodzené zmladenie dreviny buk (98,4%), V malej miere (pod 1%) sa dosahuje prirodzené zmladenie drevín Hb, Dz, Js, Cs. V umelej obnove prevláda buk (49,5%), ďalej nasleduje dub zimný (26%), Jedľa (14%), javor horský (7,7%), smrekovec (1,4%). V rámci LS sa nachádzajú uznané porasty pre drevinu buk, dub letný a zimný, javor, jaseň, borovica, smrekovec a taktiež semenné sady borovice

a smrekovca v lokalite Pusté pole, bresta horského v lokalite Cigánka a jarabiny brekyňovej v lokalite Za harbom.

Priemerné ročné úlohy (za posledných 5 rokov) vzťahujúce sa k terajšiemu územiu LS

Výkon	tj.
Obnova porastov	
- z toho prirodzená	26,53 ha
- z toho umelá (voľnokorenné)	1,39 ha
- z toho umelá (obalovaná)	0,43 ha
- opakované zalesnenie	0,72 ha
Ochrana pred zverou	
- chemická – repelenty	15,51 ha
- mechanická jednotlivito	0,00 ha
- oplátky	0 ha / 0 km
Ochrana pred burínou	24,83 ha
Prečistky	222,46 ha
Výchova do 50 rokov	193,83 ha / 3.301 m ³
Výchova nad 50 rokov	71,84 ha / 1.802 m ³
Obnovná ťažba	20.235 m ³
Náhodná ťažba	3.498 m ³
Mimoriadna ťažba	4 m ³
Ťažba spolu	29 017 m ³
- z toho samovyroba	1745 m ³
Vyroba štiepky – prepočítané na m ³	600 m ³

Výrobné podmienky

Územie LS je na časti nachádzajúcej sa v Slanských vrchoch charakteristické strmými a členitými svahmi a na zvyšnej časti LS (LHC Okružle a Giraltovcie) zase typické pahorkatinami s kratšími svahmi. Lesné porasty sú sprístupnené kvalitatívne priemernými odvoznými cestami. Celková vybavenosť odvoznými cestami je priemerná. Na LS je k dispozícii 67 km trvalých odvozných ciest, 13 km sezónnych odvozných ciest a 196 km trvalých približovacích ciest. Využitie traktorových technológií sa pohybuje na úrovni 73%, využitie ťažných zvierat je na úrovni 27%. Vyťažená hmota sa realizuje odvozom dreva na expedičný sklad Prešov (cca 13.300 m³) a expedičný sklad Bardejov (cca 3.400 m³). Priame dodávky dosahujú 40% z celkovej ťažby dreva a týkajú sa predovšetkým vlákniového dreva.

Ochrana prírody

Z hľadiska ochrany prírody možno územie LS zaradiť medzi územia s priemerným významom. Väčšina obhospodarovaných lesov je prvom stupni ochrany

prírody. Na území LS sa nachádzajú: národná prírodná rezervácia Oblík (90 ha) a Šimonka (20,85 ha), prírodná rezervácia Hermanovské skaly (17 ha), prírodná rezervácia Pralesy Slovenska – lokalita Šimonka a Čierna hora (57 ha), prírodná pamiatka Zárez stravného potoka (4,05 ha). V rámci sústavy NATURA 2000 sa tu nachádzajú ÚEV Šimonka a CHVÚ Slánske vrchy. V 5. stupni ochrany prírody sa nachádza 187,58 ha, v 3. SOP – 85,78 ha a v 2. SOP – 1043,26 ha.

Z chránených druhov sa na území LS vyskytujú vstavač purpurový, prilbovka červená, črievičník papučkový, šafran karpatský, kruštík širokolistý, bradačík vajcovitolistý, diablík močiarny, fúzač alpský, roháč veľký, mlok horský, mlok veľký, jašterica múrová, užovka stromová, muchárik bielokrký, ďateľ čierny, bocian čierny, sova dlhochvostá, výr skalný, sokol sťahovavý, orol krikľavý a uchaňa čierna.

Poľovníctvo

V rámci LS sa nachádza jeden režijný poľovný revír - PR Slánske vrchy o celkovej výmere 9.825 ha, ktorý je obhospodarovaný spoločne s OZ Vihorlat. Na územnú pôsobnosť LS Hanušovce pripadá z výmery PR Slánske vrchy cca 3.000 ha. V minulosti veľmi početné stavy diviačej zveri sú zdecimované vírusovým ochorením africkým morom ošípaných. Z hľadiska poľovníctva a poplatkového lovu je najvýznamnejším obdobím jelenia ruja, srnčia ruja a obdobie spoločných poľovačiek ktoré sú v aktuálnom období pre riziko šírenia vírusu AMO pozastavené. Výrazný vplyv na vyťaženosť personálu má poľovníctvo práve v tomto období. Poplatkový odstrel trofejovej zveri je stabilizovaný a tvorí z celkového odstrelu v rámci LS cca 80%. Na území LS sa loví ročne v priemere 50 ks jelenej zveri, 15 ks srnčej zveri, jeden až dva ks diviačej zveri. Samičia zver a mláďatá sú lovebné z väčšej časti personálom. Režijný

PR Slánske vrchy je typický lesný revír s nízkou výmerou lúk, pasienkov a poľnohospodárskej pôdy. Vzhľadom na túto skutočnosť sa aktívne pristupuje k zvyšovaniu úživnosti poľovného revíru a starostlivosti o zver budovaním

LS sa nachádza 40 informačných tabúl. Na LS sa nachádzajú poľovnícke chaty Zajacová, Valentína, Za Oblíkom, Čierna hora a Zlatá studňa. Chata Valentína ktorá je vyššieho štandardu je pomerne často využívaná poľovníckymi hosťami.

horný rad zľava :

Marek Pankuch – vedúci LO Hermanovce, Ing. Pavol Humeník – vedúci LO Okružle, Stanislav Paľa – vedúci LO Soboš, Ing. Tomáš Molitoris – vedúci LO Fijaš, Ing. Slavomír Hrešo – ťažbový technik, Pavol Juričkov – vedúci LO Petrovce

dolný rad zľava :

Pavel Verčimák – vedúci LO Lipníky, Ing. Tomáš Gdovin – vedúci LS, Ing. Miroslava Krištová – pestovný technik, Rastislav Kľučár – vedúci LO Matiaška, Viktor Podubinský – vedúci LO Kuková

nových poľovníckych zariadení, prikrmovaním zveri, prípravou krmiva pre zver, obrábaním poličok a pastevných plôch pre zver.

Návštevnosť lesov a verejnosť

Lesy v obhospodarovaní LS patria aj vďaka relatívnej blízkosti mesta Prešov k turisticky pomerne atraktívnym. Medzi najviac navštevované lokality patrí oblasť Slánskych vrchov v okolí obcí Hermanovce n/T, Petrovce, Pavlovce a Lipníky. Veľký nápor na lesy je v hubárskej sezóne. Na území sa nachádza 10 turistických chodníkov o celkovej dĺžke cez 65 km. Z hľadiska vybavenosti sa na obhospodarovanom území nachádza sedem krytých a 12 otvorených odpočívadiel, desať upravených ohnísk, sedem prírodných vyhliadok a dva náučné chodníky Herlica a Tajch. V rámci

Personálne obsadenie

V súčasnosti tvoria štruktúru LS: vedúci LS, dvaja technici LS a osem vedúcich LO. Najstarší zamestnanec má 60 rokov a priemerný vek je 46 rokov. Osadenstvo lesnej správy tvoria: Ing. Tomáš Gdovin - vedúci LS, Ing. Miroslava Krištová a Ing. Slavomír Hrešo - technici LS, Pavel Verčimák - vedúci LO 01 Lipníky, Pavol Juričkov - vedúci LO 03 Petrovce, Marek Pankuch - vedúci LO 04 Hermanovce, Rastislav Kľučár - vedúci LO 06 Matiaška, Stanislav Paľa - vedúci LO 07 Soboš, Ing. Pavol Humeník - vedúci LO 08 Okružle, Viktor Podubinský - vedúci LO 09 Kuková a Ing. Tomáš Molitoris - vedúci LO 10 Fijaš.

Ing. Zdenko Kováč,
Ing. Tomáš Gdovin

Slovenské zubry našli svoj domov v Rumunsku

Na jeseň 2022 Zubria zvernica pri Topoľčiankach poskytla v rámci projektu vypúšťania zubrov do voľnej prírody v Rumunsku prvých päť jedincov zubra hrivnatého. Podľa správ od rumunských partnerov sa už tieto zvieratá výborne aklimatizovali v tamajších podmienkach.

Dňa 1.2.2023 sa uskutočnil ďalší predaj zubrov do Rumunska za účelom ich vypustenia do voľnej prírody. Podľa slov rumunských priateľov sa už tieto kusy výborne aklimatizovali v tamajších podmienkach. V spolupráci s Európskou plemennou knihou zubrov a rumunskou organizáciou Foundation Conservation Carpathia bolo vybraných geneticky vhodných šesť jedincov a to dve dospelé samice (sedem a päťročné), dva jeden a polročné býčiky a jeden a polročné jalovičky.

Ráno o 7:00 pracovník zubrej zvernice odchytil vybrané kusy do manipulačnej ohrady a o ôsmej hodine veterinári pod vedením MVDr. Ladislava Molnára narkotizovali prvé tri kusy. Keďže v Rumunsku budú zubry vypustené do dvoch rôznych lokalít, do každej lokality chceli

vypustiť tri kusy, z ktorých aspoň jeden kus by predstavoval jednu dospelú samicu, museli zamestnanci LESOV SR postup nakladania zvierat prispôbiť tejto požiadavke. Z každého kusa boli odoberané vzorky krvi a trusu, ktoré sa následne poskytli UVLF Košice a SPÚ Nitra na výskumné účely. Dve dospelé samice boli vybavené monitorovacími GPS obojkami. Dohľad nad nezameniteľným označením chráneného živočícha mikročipom vykonával pracovník

OÚ ŽP Zlaté Moravce.

Počasie prialo a v čase obeda sme už mali všetkých šesť kusov bezpečne umiestnených v prepravnom kamióne. Následne referent turizmu šiel vybaviť dokumenty potrebné pre prevoz chránených živočíchov cez hranice a o 16:00 vyrazil kamión s našimi zubrami na cestu do nového domova.

Ing. Jozef Ferenc, OZ Trábeč

Pomáhame vtáctvu našich lesov

Kto by to bol povedal, že prešlo už päť rokov od kedy sme v Sobraneckých kúpeľoch spustili projekt Pomáhame vtáctvu našich lesov odhalením tabule a vyvesením prvých vtáčích búdok. Volili sme tú najtypickejšiu a najčastejšie používanú ornitologickú búdku typu sýkorník veľký, určenú pre viaceré druhy našich drobných spevavcov. Búdky priamo v Sobraneckých kúpeľoch stlkali malí škôlkari a žiaci prvého stupňa a za pomoci zamestnancov LE-SOV SR aj umiestňovali do bezpečnej výšky na vybrané stromy.

V roku 2018 sme začali s umiestňovaním tohto typu búdok do porastov v blízkosti našich štyridsiatic lesníckych náučných chodníkov. Priamo na chodníky sme osadili aj tabule predstavujúce spomínané drobné spevavce a zároveň dutinové hniezdiče. Postupom času sa nám podarilo umiestniť tieto búdky na všetky lesnícke náučné chodníky v správe nášho podniku a ich počet sa vyškríbal nad 1000 kusov.

V roku 2022 sa v rámci monitoringu ochrany lesa na výskumných plochách lesníckej ochrany služby, ktoré sa nachádzajú v správe nášho podniku, ukázalo, že nárasty a kultúry boli poškodzované drobnými zemnými hloďavcami. Preto sme sa rozhodli zamerať sa na sovy a dravce a vytvorením predačného tlaku tak ochrániť výsledky našej lesníckej práce. Do porastov na pozemkoch v správe nášho podniku tak pribudli polobúdky vhodného rozmermi pre sovu dlhochvostú, do ktorých však môžu bežne zahniezdiť aj iné druhy. Ich rozmiestňovanie vždy konzultujeme

s ornitológmi a ďalšími odborníkmi.

V horských oblastiach a hlucháních lokalitách sme s rozmiestňovaním sovníkov veľmi opatrní, pretože zvyšovaním počtu hniezdiacich párov dravcov a sov by mohlo dôjsť k posilneniu aj tak veľmi vysokého predačného tlaku na tetra hlucháňa i tetra hôľniaka.

V priebehu tohto roka by sme chceli rozmiestniť 50 polobúdok pre sovu dlhochvostú za pomoci odborníkov, ktorí majú skúsenosti s osádzaním polobúdok a prácami vo výškach tak, aby boli tieto pre budúcich obyvateľov atraktívne. Pretože nie každá búdka bude využitá prvý rok ale my dúfame, že budú osídlené a využívané s minimálne 50% úspešnosťou a my budeme o to viac motivovaní stanovovať si nové ciele a méty v rámci tohto projektu.

Vopred ďakujem všetkým kolegom, ktorí sa do projektu zapoja a dúfam, že budete mať pri umiestňovaní búdok a realizácii tohto projektu len tie najlepšie zážitky.

-aks-

LESY SKI CUP 2023

V čase, keď sa sumarizoval kalendár lyžiarskych pretekov na sezónu 2022/2023, kde sa plánujú aj preteky líg, nikto ani len nepomyslel, ako sa „zimné“ počasie postaví proti organizátorom zimných podujatí. Môžeme jednohlasne skonštatovať, že organizovať lyžiarske podujatia bolo v tejto sezóne po technickej stránke veľmi náročné. Počasie vyskúšalo schopnosti, zručnosti ale predovšetkým pevné nervy zamestnancom štátnemu podniku LESY SR ako hlavnému organizátorovi série pretekov LESY SKI CUP 2023, ale predovšetkým zástupcom klubov, ktoré organizovali jednotlivé preteky a prevzali všetkú zodpovednosť za prípravu trate a ďalšie náležitosti spojené s prípravou a realizáciou jednotlivých pretekov.

Aj tento rok boli na pláne štyri preteky v rámci Horehronskej ligy zjazdového lyžovania – LESY SKI CUP 2023 a tí, ktorí sa chceli umiestniť a byť vyhodnotení v rámci celkového bodovania podľa nášho súťažného poriadku sa museli postaviť na štart minimálne troch pretekov. Tie boli naplánované 22.1.2023 na Mýte pod Ďumbierom, 12.2.2023 na Donovaloch, 19.3.2023 na Šachtíčkách a 25.3.2023 na Hlobišove.

Kým prvé dve kolá sme zvládli odjsť podľa stanoveného harmonogramu, tretie a štvrté kolo sa museli posunúť a zrealizovať spoločne v jednom lyžiarskom stredisku. Ale nakoniec sme po náročnom víkende v nedeľu 26.2.2023 ukon-

čili sériu štyroch pretekov šiesteho ročníka Horehronskej ligy v zjazdovom lyžovaní – LESY SKI CUP. Hoci posledné dni nebolo počasie pre lyžiarske športy veľmi priateľské, vďaka profesionálnemu prístupu zástupcov jednotlivých klubov sme dokázali vytvoriť vhodné podmienky, ktoré nám umožnili uskutočniť zostávajúce preteky pohára v súlade s pravidlami FIS.

Práve počas víkendu 25.-26.2.2023 sa odjzdili posledné dve kolá pretekov v lyžiarskom stredisku Hronec – Hlobišov. Technickú prípravu sobotňajšieho preteku „O POHÁR LYŽIARIKA“ zabezpečoval Športový klub Bystričan – Lyžiarik. Nedeľňajší pretek „HOREHRONSKÝ BUČNÍK“

zase technicky zabezpečoval Lyžiarsky oddiel SKI Polomka Bučník.

Nedeľné popoludnie sa nieslo v znamení vyhodnotenia celkových výsledkov Horehronskej ligy v zjazdovom lyžovaní – LESY SKI CUP 2023. Popri spoluorganizátorských kluboch SKI Klub Donovaly, Lyžiarsky Oddiel Mladost', Športový klub Bystričan – Lyžiarik a Lyžiarsky oddiel HST Polomka Bučník sa slávnostného ceremoniálu vyhlásenia výsledkov zúčastnili zástupcovia štátneho podniku LESY SR – hlavného organizátora 2023, Slovenského lyžiarskeho zväzu 2023, ostatných súťažiacich klubov a úžasná kulisa početných divákov.

Najlepším pretekárom v každej z dvanástich kategórií odovzdal ceny generálny riaditeľ štátneho podniku LESY SR Ing. Ján Marhefka za pomoci svojich kolegov.

Spoluorganizátorským klubom, partnerom, kolegom a hosťujúcim lyžiarskym strediskám ďakujeme za pomoc a vynikajúco odvedenú prácu počas celej série pretekov a už teraz sa tešíme na ďalší ročník.

Celkové výsledky pretekov, ktorých sa zúčastnilo 597 pretekárov si môžete pozrieť na stránke <https://lesycup.sporttiming.sk/novinky/sezona2022-23/>.

-aks-

Horehronské nádeje - dievčatá			
1.	KLASINSKÁ Hanka	2015	SKI TEAM Martinské Hole
2.	PODHORSKÁ Melánia	2015	SKI TEAM Martinské Hole
3.	ZAJACOVÁ Michaela	2016	SKI TEAM Martinské Hole
Horehronské nádeje - chlapci			
1.	CEDZO Adam	2015	SKI TEAM Martinské Hole
2.	VITEK Jakub	2015	DUVI SPORT
3.	BARDIOVSKÝ Jakubko	2015	LAB
Mladšie predžiačky			
1.	MARUŠKINOVÁ Sára	2013	SKI CLUB Brezno
2.	SEIFERTOVÁ Zara	2013	LO AC UNIZA
3.	KOKOŠKOVÁ Zuzana	2013	SKI TEAM Martinské Hole
Mladší predžiaci			
1.	VITEK Matej	2013	DUVI SPORT
2.	GEBURA Jakub	2013	ŠK KUBÍNSKA HOĽA
3.	KIKLOŠ Samuel	2013	LO AC UNIZA
Staršie predžiačky			
1.	KOVÁČIKOVÁ Ema	2012	SKI CLUB Brezno
2.	GÁBOROVÁ Ela	2011	LO HST Polomka-Bučník
3.	KATRENIC Mía Ema	2011	Snow Ski Stars
Starší predžiaci			
1.	MORGOS Matúš	2011	SKI TEAM Martinské Hole
2.	HLADKÝ Vladko	2011	SKI TEAM Martinské Hole
3.	MARKO Dominik	2011	Ski klub Donovaly
Mladšie žiačky			
1.	LEPEJOVÁ Lívia	2009	LK Valčianska dolina
2.	HOLIŠIKOVÁ Zuzana	2010	Deti v pohybe
3.	KAMENSKÁ Simona	2009	SKI TEAM Nová Baňa
Mladší žiaci			
1.	ŠUHAJDA Matej	2009	LO MLADOŠŤ Banská Bystrica
2.	KONIAR Marco	2010	LK Valčianska dolina
3.	FRGELEC Richard	2010	LO HST Polomka-Bučník
Staršie žiačky			
1.	SPURNÁ Margaréta	2008	Ski klub Donovaly
2.	SEKERÁŠOVÁ Soňa	2008	LO MLADOŠŤ Banská Bystrica
3.	ŠUŠOROVÁ Zuzana	2008	Ski Club ZEAL Slovakia
Starší žiaci			
1.	FEKIÁČ Alexander	2007	LO MLADOŠŤ Banská Bystrica
2.	HOGH Sebastian	2007	LO MLADOŠŤ Banská Bystrica
3.	ŠUCHAN Matúš	2008	LO HST Polomka-Bučník
Open Ženy			
1.	KOLORÉDYOVÁ Zuzana	2004	Ski klub Donovaly
2.	BOBÁKOVÁ Dominika	1996	LO MLADOŠŤ Banská Bystrica
3.	PLACHYOVÁ Tímea	2000	SKI TEAM Nová Baňa
Open Muži			
1.	RAJČAN Martin	1988	Ski Team Royal
2.	HRABLAY Patrik	1998	LO HST Polomka-Bučník
3.	RAJČAN Štefan	1983	Ski Team Royal

Lesy Poľska „včera“ a dnes

Poľské štátne lesy reagujú na skreslené informácie, ktoré sú predkladané verejnosti v súvislosti s ubúdajúcou plochou pokrývanou lesmi dnes. Našli na to spôsob, ktorý prostredníctvom porovnaní máp dokladuje reálny výskyt drevín na záujmovom území v konkrétnom období. Viac sa môžete dočítať v preklade spomínaného článku „Porównaj las na fotografiach“ uverejneného na stránke www.lasy.gov.pl.

„Ľudská pamäť môže byť dobrá, ale krátka. Možno aj preto je pre pseudo-ekologické kruhy také ľahké rozprávať príbehy, že les, ktorý dnes vidíme, bol vždy taký a po tisícročia „nekontaminovaný“ ľudskou činnosťou. Rozprávanie šírené aktivistami, že Lesný inšpektorát Bircza vykonáva nakladanie s odpadmi v oblasti „starobylého karpatského lesa“, stráca vecný základ, keď porovnáme fotografie z roku 1944 so súčasnými. Najprv k veci. Stav lesov lesného okresu Bircza úzko súvisí s rozvojom osídlenia, procesom formovania vlastnickej štruktúry pôdy a zlepšovaním ich hospodárskeho využitia. Počiatky osídlenia Przemyslského predhoria siahajú do doby kamennej.

Asi pred 6000 rokmi, kvôli popularizácii chovu zvierat a pestovania rastlín, farmári vypaľovali a rúbali lesy, aby získali úrodnú pôdu, pričom sa venovali farmárčeniu. Vychádzalo sa z toho, že úroda sa vo vyčerpaných oblastiach zbierala len niekoľkokrát a presúvala sa na ďalšie miesto. Iný bol postup v obciach ležiacich na valašskom práve, kde základom existencie bol chov dobytky. Tam sa s lesmi zaoberalo definitívne, keďže sa hľadali trvalé pasienky. Stredovek priniesol vnímanie lesa ako ľuďom nepriateľskej pustatiny. Pokrok ho prinútil bojovať. Špecializovali sa na to lesní osadníci, ktorí boli skupinou ľudí profesionálne ťažiacich lesy v súkromnom vlastníctve. Boli to uhliari, košíkari, dechtári, hrnčiari, zberači živice, výrobcovia palíc, šindľov atď. V časoch panského a poddanského hospodárstva (15. – 18. storočie) sa o stav lesov nestaralo a boli riešené ako prístavba hospodárstva, ktoré malo vyhovovať potrebám panstva. Exploatácia spočívala vo výbere najlepších stromov z lesa. Aj na decht a drevené uhlie bola použitá najlepšia surovina. V podhorí obrovské plochy lesov pohltil sklársky priemysel fungujúci od 16. do 19. sto-

ročia. Železiarne sa stavali v už existujúcich obciach - Bircza, Rybotycze, Łodzinka alebo na nových miestach v lese, kde vznikli nové osady, napr. Wola Korzeniecka. V 19. storočí hospodárska obnova viedla k zvýšeniu dopytu po rezive. Vodné píly fungovali v mestách Graziowa, Huwniki, Jureczkowa, Kwaszenin, Leszczawa Dolna, Rybotycze, Trzcianiec a Wojtkówka. Hutníctvo v tomto období zaniklo, ale objavili sa ďalšie priemyselné závody - tehelne, vápenky a ďalšie priemyselné odvetvie - ťažba ropy (Ropienka).

Počas delení sa v súvislosti s hospodárskymi reformami v Rakúsku začali koncom 18. storočia v Haliči zavádzať moderné formy hospodárenia v lesoch. Pre štátne lesy boli zavedené hospodárske predpisy - zákony z roku 1792, zmenené a doplnené cisárskymi vyhláškami z rokov 1812 a 1815. V roku 1901 sa začalo s obhospodarovaním lesov na základe nového hospodárenia. Do polovice devätnásteho storočia boli možnosti predaja dreva z Haliče malé, a tak nebol záujem o racionálne využívanie lesov.

Zmenu priniesol nárast cien a dopyt po dreve vyvolaný rozširovaním železnickej siete. Od tohto momentu sa začala intenzívna ťažba lesov, najmä veľkých pozemkov, rozsiahlych komplexov v okolí Birczy a pohoria Chwaniów. Štátne lesy, v podstate bývalé kráľovské a neskôr súkromné lesy, zahŕňali: areál Turnica medzi Rybotycze a Arłamów, ktorý je súčasťou lesného inšpektorátu Dobromil, a veľký komplex nachádzajúci sa medzi Jamnou Górnou, Wojtkowou, Kwaszeninom a Arłamówom, ktorý patrí do lesa Michowa. Významné územia spolu s rozsiahlymi lesnými komplexmi medzi Korzeniec, Cisowa, Kopyśne, Huwniki, Rybotycze, Trójca a Łodzinka patrili rodu Tyszkowski. Na prelome 19. a 20. storočia ich odovzda-

li Akadémii umení a vied v Krakove. Jednotlivé usadlosti sa prenajímali a výťažok bol určený na rozvoj vedy. Akadémia spravovala majetky až do roku 1944.

V medzivojnovom období prebiehala obrovská, veľkoplošná, neregulovaná ťažba dreva. V južných vojvodstvách Poľska to súviselo s poškodením mrazom počas tuhej zimy 1928/ 1929. O drancovaní lesov počas 2. svetovej vojny radšej ani nehovoriac. Pre lepšiu ilustráciu problematiky údajnej originality“ niektorých porastov lesného revíru Bircza uvádzame unikátnu veľkoplošnú fotografiu nemeckého letectva z roku 1944, na ktorej je znázornený terén a jeho vegetačný kryt. Pre porovnanie uvádzame aj leteckú fotografiu zobrazujúcu rovnakú oblasť v roku 2022.

Na fotografii z roku 1944 púta pozornosť predovšetkým intenzívna obytná zástavba obcí Jamna, Wojtkowa, Wojtkówka, Graziowa a pozemky sprevádzajúce domácnosti, intenzívne poľnohospodársky zastavané (plochy pri objektoch sú vyznačené na mapách v r. svetlá, takmer biela farba). Stovky hektárov poľnohospodárskych plodín sprevádzajúcich obydlia miestnych obyvateľov slúžiacich na základné nutričné potreby ľudí a hospodárskych zvierat. Dnes, po 80 rokoch, po takmer úplnom vystáhaní spomínaných obcí v rámci operácie „Wisła“, sa veľká väčšina vtedajšej poľnohospodárskej pôdy premenila na lesné plochy. Na veľkej ploche majú tieto porasty v súčasnosti druhové zloženie zodpovedajúce stanovištným podmienkam.

Našu pozornosť, teda prírodovedcov, oveľa viac pohlť vtedajšie hospodárenie v lesných porastoch. V lesnej oblasti južne od obce Makowa sú na fotografii z vojnového obdobia fragmenty stromového porastu s jasne ohraničenými pravouhlými a trojuholníkovými

lesnými plochami, ktorých pohľadová štruktúra sa líši od ostatných porastov. Tento tzv ťažobné pásy, teda plochy, na ktorých sa v tom čase vykonávala ťažba lesa.

Zaujímavosťou je, že uvedené plochy boli využívané systémom jednoduchých holín, s využitím úplných holín, spočívajúcich v úplnom odstránení porastu z povrchu terénu, alebo s využitím čiastočných holín (odstránenie prevažnej väčšiny stromov v rubnom veku schematickým spôsobom s vysokou intenzitou). Úplná alebo čiastočná ťažba sa dnes využíva takmer výlučne v nížinách, v jednoetážových porastoch s nízkou druhovou diverzitou. V podhorských a horských oblastiach, aj v lesnej oblasti Bircza, sa už roky vedie len komplexná ťažba, najmä vylepšená stupňovitá, kde sa zárezy v poraste robia nepravidelným, až rozptýleným spôsobom, úplne v závislosti od chovateľských potrieb porastu. Intenzita strihov je v tomto prípade určite nižšia ako pri rovných strihoch. Výsledkom takéhoto pôsobenia sú porasty so zložitou druhovou skladbou (viacdruhové) a viacgeneračné (kompaktná, viacetážová stavba). Hlavnou výhodou takéhoto lesa je vysoká odolnosť proti poveternostným vplyvom (nárazový vietor a intenzívne sneženie), znížené riziko úplného rozpadu porastu v prípade výskytu patogéna (viacdruhové zloženie rozptyľuje riziko chorôb) a jedinečné estetické hodnoty.

Je pravda, že nevieme, či stav na fotografii z roku 1944 predstavuje legálny spôsob hospodárenia v lesoch, zhodný s vtedajším stavom poznania, alebo ide o dôsledok predátorskej ekonomiky vykonávanej okupantmi, ale dočasné odlesňovanie tohto územia v tom období je fakt. Odrážajú teda heslá, ktoré vykrikujú aktivisťvedie Lesný inšpektorát Bircza, aspoň zlomok pravdy? Spočíva v odpadovom hospodárstve zväčšovanie výmery lesov o niekoľko desiatok percent, zalesňovaním post-poľnohospodárskej pôdy vo vyludnených mestách?

Má používanie zložitých, vylepšených, menej invazívnych riešení spreď rokov a v súlade so súčasným stavom poznania znaky lúpeže? Dá sa nakladanie s pozemkami Štátnej pokladnice v súla-

de s právnymi predpismi v tejto súvislosti na základe lesného hospodárskeho plánu schváleného ministrom klímy a životného prostredia nazvať lúpežou?

A na záver: možno lesné oblasti, kde bol pred 80 rokmi úplne odstránený porast stromov z povrchu zeme, nazvať „pralesom“ alebo „reliktným Karpat-ským lesom“? Fotografia zobrazujúca súčasný stav, ktorá tak teší proekologické kruhy a všetkých záujemcov o túto oblasť, je výsledkom práce niekoľkých generácií lesníkov a lesných robotníkov, ktorí sa riadia predovšetkým myšlienkou zachovania trvanlivosti lesov

pre budúce generácie a jeho príkladný zdravotný stav.

Tak si, milý čitateľ, na chvíľu popozerajte obe fotografie, porovnajte zmeny lesnatosti v priebehu rokov a urobte si vlastný záver o správnosti a efektívnosti fungovania Lesnej inšpekcie Bircza. Pravdivé informácie sú totiž informácie podložené vecnými argumentmi a dôkazmi, a nielen chaotické vykrikovanie nepravdy, manipulácia s faktami a povestné „hranie na city“.

(www.lasy.gov.pl.)

Nadleśnictwo Bircza
Nadleśnictwo Bircza, Stara Bircza 99, 37-740 Bircza, tel. 16 65 22 280, <https://bircza.krosno.lasy.gov.pl/>

Zdjęcie wykonane przez Luftwaffe 1944 r. W drzewostanach widać intensywne cięcia zrębami zupełnymi, ogromne zaludnienie terenu.

GDZIE JEST RELIKTOWA PUSZCZA KARPACKA ?

Nadleśnictwo Bircza
Nadleśnictwo Bircza, Stara Bircza 99, 37-740 Bircza, tel. 16 65 22 280, <https://bircza.krosno.lasy.gov.pl/>

Ortofotomapa z 2022 r. – stan obecny

TEGO DOKONAŁO KILKA POKOLEŃ LEŚNIKÓW BIRCZAŃSKICH

Lesníctvo a technické vodné stavby I.

Voda ako základ všetkého živého na modrozelennej planéte Zem je jedným zo živlov, ktorý dokáže urobiť zmeny, ktoré nie vždy vyčaria úsmev na tvári. Aj z toho dôvodu sa človek tento živél snaží dostať pod kontrolu predovšetkým v urbánnej krajine. Lesníctvo ako jedno z odvetví, ktoré je viazané na prácu v exteriéri sa problematike vody venuje od svojich začiatkov. Práve v súvislosti s lesníckou prevádzkou vznikali i vznikajú na Slovensku viaceré významné i význačné vodné diela.

Medzi ne bezpochyby patria tie, ktoré už boli popísané v prvej a druhej knižnej publikácii Významné lesnícke miesta ale i iné na svoje podrobnejšie preskúmanie a sumarizáciu údajov ešte len čakajú.

V knihe Významné lesnícke miesta I. je pozornosť venovaná viacerým stavbám súvisiacim so skrotením vody pre účely lesného hospodárstva. Jednou z takýchto technických stavieb je napríklad **hydroelektrárň v Ľubochni** ako súčasť plne elektrifikovanej lesnej železnice, ktorá dosahovala dĺžku takmer 20 km a prechádzala najdlhšou dolinou Slovenska. S jej výstavbou sa začalo v roku 1903 a prvý plne elektrifikovaný vlak sa po nej vydal už v júni roku 1904. Prvé roky slúžila na prepravu dreva ale v roku 1921 sa na nej povolila aj verejná preprava osôb. Franciove turbíny a trojfázové alternátory zabezpečovali predpokladaný výkon 300 kV A a boli v prevádzke do roku 1964.

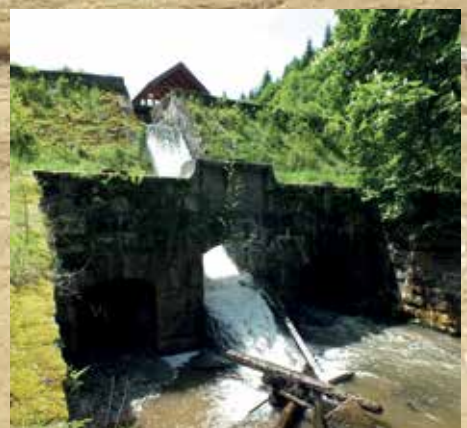
V rovnakom Národnom parku Veľká Fatra sa nachádza i ďalšie významné lesnícke miesto **Vodný žlab Rakytov**, ktoré každoročne predstavujú verej-

nosti lesníci z Mestských lesov Banská Bystrica. V celkovej dĺžke 2450 m bol v 19. storočí drevený žlab pozostávajúci z guľatiny (žrdí a žrdiek) smreka a jedle, ktorý má na priečnom reze tvar koryta. Bol vybudovaný za účelom splavovania dreva, ktoré sa k nemu dopravovalo ručne alebo koňmi. Je osadený priamo v koryte potoka a vďaka pretekajúcej vode je chránený pre hnilobnými procesmi i keď každoročne je nutné na ňom pár častí opraviť.

Plavenie dreva bolo v horských a podhorských oblastiach veľmi využívaným spôsobom prepravy dreva, i keď vstupné náklady boli pomerne vysoké. Plavenie dreva ako jeho preprava bolo využívané tiež na Horehroní, kde bol od osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia na tento účel využívaný Kamenistý potok, čoho svedkami boli aj brehy potoka prispôbené na plavenie dreva. Plavenie dreva prebiehalo od Hrončoka Kamenistým potokom

a potom Čiernym Hronom po Hronec. Na umožnenie vodnej dopravy dreva bola v roku 1881 vybudovaná vodná nádrž pod názvom **Tajch Hrončok**. Súčasný tajch je súčasťou pôvodného vodohospodárskeho systému slúžiaceho na splavovanie dreva. Pôvodná hrádzka bola drevená, no dnešná kamenná hrádzka má dĺžku 76,1 metrov, šírku 5,3 metra a výšku 10 metrov.

Málokto vie, že na prevádzku takejto bane bolo potrebné veľké množstvo dreva. Na jeho dopravu bol vybudovaný **plavebný kanál Zlatá Baňa – Solivar**. Toto dielo má takmer sto rokov a patrí k vrcholným dielam na dopravu dreva. Jeho súčasťou je i priehrada v Zlatej Bani. Od začiatku sa soľ z bane

bíkov dreva.

No nielen presun drevnej hmoty, ale tiež ochrana obyvateľstva horských a podhorských oblastí pre lavínami a záplavami. Najnebezpečnejšími pre okolité obyvateľstvo a majetok sú hlavne bystriny. S ich úpravami sa začalo už v roku 1924, kedy profesor Skatula navrhol a zrealizoval **úpravu bystriny Jelenec v Hornojeleneckej doline**, ktorej obyvateľstvo trpelo nielen lavínami ale tiež povodňami. Úprava pozostávala z vybudovania technických objektov v koryte bystriny. Sklon dna bol znížený použitím priečných telies, prahov s výškou do 40 cm a stupňov, ktoré môžu dosahovať výšku od 40 do 200 cm. Na spevnenie bočných svahov bola použitá kamenná dlažba vyškárovaná maltou a dno spevnili tiež kamennou dlažbou a na úseku s dĺžkou 600 m bolo dno vyložené odkôrnenými jedľovými výrezmi. Aby sa zabránilo prenosu splavenín bolo vybudovaných na toku sedem prehrádzok, z ktorých najväčšia je päť metrová v závere doliny Rybô.

-aks-

Keď sa geograficky presunieme pár kilometrov na východ k tretiemu najväčšiemu mestu na Slovensku, ocitneme sa pri jedinej bani na soľ na Slovensku.

získavala varením soľanky z prirodzene vytekajúceho solného prameňa. Spomínané technické dielo na dopravu dreva sa budovalo až potom, keď sa na prevádzku bane využilo všetko drevo z okolia. Najskôr sa plavilo voľne potokom Delňa a v tomto čase bola pre v oblasti Sigordu postavená vodná nádrž a neskôr bola o dva kilometre nižšie poplnená druhou nádržou. Po dokončení stavieb mal kanál dĺžku 18,9 km. Profil mal lichobežníkový s hornou šírkou 92,5 cm a hĺbkou 67 cm zhotovený bol z jedľových, neskôr bukových fošieň hrúbky 6,5 cm a v priestore drevoskladu ústiel do 300 m dlhého žľabu postaveného na 4 a 10 m pilótach. Ročne sa ním splavilo osem a desať tisíc ku-

Tetrovovité

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
Lesnícke a drevárske múzeum

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene pripravil v poradí už ôsmy rok výstavu venovanú jednému z významných obyvateľovi našich lesov. V minulosti si návštevníci so záujmom prezreli výstavy a dozvedeli sa pre verejnosť takmer neznáme skutočnosti súvisiace s výskytom, správaním, pôvodom a súčasnou populáciou takých druhov ako sú medveď, vlk, jeleň, bažant alebo daniel.

Témou tohtoročnej výstavy je skupina veľmi atraktívnych vtákov, ktorá je jednoznačne pýchou našej prírody. U nás žijúce kurovité vtáky zaradené do čelade tetrovovitých sú predmetom mnohých diskusií jednak odborníkov, ale tešia sa aj záujmu všetkých obdivovateľov našej fauny. A keďže vidieť tetrova hlucháňa vo voľnej prírode si vyžaduje veľkú trpezlivosť, znalosť jeho správania sa, ale predovšetkým územia, v ktorom sa vyskytuje, je pre bežného „smrteľníka“ pozorovať kohúta, či sliepku z tohto druhu takmer nemožné. Druhý spomínaný druh ako tetrov hlucháň sa zvykne za odmenu objaviť tým návštevníkom hôr, ktorí do nich vstupujú s tichom a pokorou a ocitnú sa v správnom čase na správnom mieste. Ale aj tak je to skôr niečo výnimočné. Ale čo je

výnimočné pre bežného človeka, môže byť bežné, ale aj napriek tomu veľmi cenené pre človeka pracujúceho v lesníckej prevádzke.

Aj preto táto expozícia prezentujúca naozaj vzácných obyvateľov horských oblastí, pri ktorých sa návštevník dozvie zaujímavé poznatky o správaní, o potrave, či o ideálnom biotope tetrova hlucháňa i tetrova hoľniaka. Nebude chýbať ani menej nápadný a menej známy jariabok hôrny. Diorámy imitujúce prírodné prostredie a dermoplastické preparáty sú vkusne doplnené fotografiami a textom, ktorý podáva podrobné informácie o tejto čeladi.

Tetrovovité je skupina vtákov v súčasnosti vzácna a v prírode veľmi ťažko pozorovateľná. Preto je prvoradým cieľom výstavy predstaviť tento zaujímavý

druh vtáctva širokej verejnosti a vytvoriť príjemný zážitok všetkým obdivovateľom našej prírody.

Súčasťou slávnostného otvorenia výstavy bolo spojené so sériou troch prednášok prizvaných odborníkov – Ing. Jozefa Bučka, PhD., Ing. Miroslava Micenka a Ing. Jána Vrbenského a vernisáž sa uskutočnila dňa 19. januára vo výstavných priestoroch Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene.

Ing. Ivan Mesároš

Grófkine pstruhy

Riečka Okna je tokom s plochou povodia 122,2 km². Vyteká z nádrže Velké Vihorlatské jazero (Morské oko), ktoré má rozlohu 13,80 ha a ktoré sa nachádza v Chránenej krajinskej oblasti Vihorlat vo Vihorlatských vrchoch v nadmorskej výške 619 m n. m..

Samotný tok Okny pramení v lesoch nad Morským okom v nadmorskej výške 800 m n. m.. Dominantným druhom v Morskom oku v 5. stupni ochrany je dlhodobo jalec hlavatý.

Pod Morským okom preteká pstruhový revír č. 4-1570-4-1 Okna č. 2. Dolnú hranicu revíru tvorí horný okraj malej vodnej nádrže Vyšná Rybnica a hornú hranicu tvorí ústie potoka Barlahov. Tento rybársky revír obhospodarujú Lesy Slovenskej republiky Odštepny závod Vi-

Széchenyi, sama pôvodom Američanka, ktorá v roku 1924 na Morskom oku dala vybudovať kaštieľik a ten tu doteraz existuje a vďaka tejto bohatej rodine tu boli poľovné revíry a ľudia mali prácu.

Zatiaľ čo na Morskom oku žijú stovky kilogramov jalca hlavatého v Okne pri Remetských Hámroch sme ho ešte našťastie neobjavili ani pri poslednom prieskume v auguste 2022 pred plánovanou údržbou toku. Cieľom odlovu teda nebol iba ichtyologický prieskum, ale aj záchranný odlov rýb na 260 m úseku.

Na tomto úseku Okny boli zistené štyri druhy rýb: pstruh potočný, pstruh dúhový, slíž severný a čerebľa pestrá. Celkový počet odlovených a zachránených

lení a vlastníci povolenia zaznamenali v uvedenom období úlovok pstruha potočného v množstve jeden kus, ktorý bol privlastnený.

Všetky odlovené ryby boli pracovníkmi „Lesov“, konkrétne Lesnej správy Remetské Hámre premiestnené niekoľko kilometrov nad miestom prieskumu. Treba pochváliť aj vodohospodárov, že následnú údržbu vodného toku realizovali čo najcitlivejšie. Dôvodom údržby bola ochrana majetku obyvateľov obce Remetské Hámre a majetku obce pokiaľže miesta odlovu.

Ichyologickým prieskumom bola zistená vysoká početnosť najmä pstruha potočného vďaka dobrým podmienkam pre prirodzený výter, kvalitnej vode a celoročnému zatieneniu vodnej

Pstruh potočný z Okny

Morské oko alias Velké Vihorlatské jazero

horlat (predtým Lesný závod Sobrance) so sídlom vo Vranove nad Topľou.

Vodný tok nad nádržou Vyšná Rybnica až po obec Remetské Hámre osídľujú minimálne štyri druhy rýb a nájdeme tu oboch pstruhov, pritom nepôvodný druh pstruh dúhový patrí k dlhodobým obyvateľom potoka. Potok v obci a nad obcou je veľmi pekný v prirodzenom stave.

Počas nami realizovaných prieskumov v rokoch 2016 a 2022 sa pstruh dúhový zistil pri každom prieskume a nezistili sme ho len my, ale aj výskumníci v rokoch 1962, 1981 a 1998. Jeho výskyt v Okne ale má podstatne staršiu tradíciu. Pstruha dúhového „amerického“ dala vysadiť grófkina Gladys Vanderbilt-

rýb dosiahol 177 ks.

Z celkovej zistenej obsádky rýb bolo percentuálne zastúpenie pstruha obecného 60,46% a v rámci tohto čísla najvyššiu početnosť potešiteľne dosiahol plôdik o veľkosti štyri až šesť centimetrov a to až 37,30% (66 ks). Všetko to boli rybky zo samovýteru. Lesníci do konania prieskumu revír v danom roku nezarybňovali! Na tomto úseku potoka sa nachádzali všetky vekové kategórie pstruha obecného až do veku viac ako štyri roky.

Vplyv športového lovu rýb a privlastňovania ulovených rýb je v posledných rokoch minimálny, resp. žiadny. V rokoch 2019-2021 bolo predaných iba sedem sezónnych pstruhových povo-

hladiny. Extrémne sucho v roku 2022 nemalo našťastie vplyv na vodnosť Okny.

Pri ichtyologickom prieskume bolo zistené, že vo vodnom toku sa nachádza značne vysoká obsádka nepôvodného druhu pstruha dúhového. Spoločnosť LESY SR, š.p. tento druh nezarybňuje a k jeho úniku dochádza z chovného objektu tesne nad obcou Remetské Hámre patriacemu súkromnému chovateľovi.

Ing. Stanislav Géci
foto autor

Lesy a lesníctvo Švajčiarska

Švajčiarsko so svojou územnou rozlohou 41.000 km² patrí medzi menšie európske štáty. Povrch má najhornatejší zo všetkých štátov Európy. V podnebí sa prejavuje väčší vplyv Atlantického oceánu najmä v nižších polohách je mierne s oceánskymi vplyvmi, v horách drsné a studené. Najnižšia teplota 41,8°C bola zaznamenaná v La Brévine v Švajčiarskej Jure, najvyššia v obci Grono na juhovýchode 41,5°C. Alpy predstavujú výrazné klimatické rozhranie medzi miernym podnebím atlantickým a teplým podnebím stredomorským. Priemerná teplota sa tu pohybuje okolo 11,5 °C. Ročný úhrn zrážok predstavuje 2.400 mm ročne.

Lesy Švajčiarska sa nachádzajú vo veľkej časti krajiny, v nadmorskej výške až po hranicu lesa, ktorá leží v nadmorskej výške asi 2.000 metrov. Za posledných 30 rokov sa plocha lesných pozemkov zväčšila o 11%, čo je približne 1300 km² a v súčasnosti lesy Švajčiarska pokrývajú 1,3 mil. ha, čo predstavuje 32%. Lesnatosť jednotlivých regiónov sa výrazne líši. Kým Jura má 41% lesnatosť, od

pred Alpského regiónu s 35% zastúpením lesov je oddelená regiónom Plateau s lesnatosťou 24%. Centrálné Alpy sú pokryté lesmi na 28% a južné Alpy až na 54%.

Vďaka rozmanitosti podnebia sú vo Švajčiarsku vhodné podmienky pre listnaté aj ihličnaté druhy. V nich dominuje len niekoľko druhov stromov. Vo lesoch bolo zaznamenaných 143 rôznych druhov stromov a z nich medzi pomerne bežné môžeme zaradiť len desať a to sú smrek obyčajný, jedľa strieborná, borovica, smrekovec, borovica kamenná, buk lesný, javory, jasene, duby, gaštan. Dominujúcou drevinou je smrek, ktorého zastúpenie je 37%, pričom celkové zastúpenie ihličnanov v porastoch je 67%. Z listnatých drevín zastúpených v porastoch 33% je najdominantnejším druhom buk. Od roku 2010 je vo švajčiarskych lesoch dominujú zmiešané porasty, ktoré tvoria 81%. Viac ako 92% lesných porastov vo Švajčiarsku tvoria výsledok prirodzenej obnovy – jedna z najvyšších hodnôt v Európe.

Švajčiarske lesy sú obhospodarované

tak, aby poskytovali drevo ako surovinu, zlepšovali ochranný účinok lesa a podporili vývoj a prežitie určitých živočíšnych a rastlinných druhov. Zásoba dreva v porastoch činí približne 422 mil. m³ (352 m³/ha). Ťažba dreva v Alpách je drahá, náklady na m³ sú viac ako 100 frankov. Za posledných 20 rokov boli manažmentové zásahy realizované na 58% plochy lesov a 42% švajčiarskych lesov podľa je považovaných za ochranný les. Čo sa týka objemu mŕtveho (stojaceho, či ležiaceho) dreva je Švajčiarsko na popredných priečkach v Európe, keďže jeho priemerná hodnota sa vyšplhala až na 24 m³/ha.

Vodné toky patria kalpskému typu. Najdlhšia rieka dôležitá pre lodnú dopravu a spojenie krajiny s morom je Rýn. Jej najväčší prítok z územia Švajčiarska je rieka Area (295 km dlhá). Pre režim vodných tokov majú veľký význam horské ľadovce. Veľký spád riek využívajú početné vodné elektrárne, ktoré vyrábajú dve tretiny všetkej elektrickej energie. Prírodnými klenotmi Švajčiarska sú jazerá, ktorých je viac ako 2000 a vypĺňajú predovšetkým ľadovcové doliny. Najväčšie je Ženevské jazero (347 km²), Neuchatelské (216 km²), Bodamské (171 km²) a Vierwaldstattske (114 km²). Ochrana prírody a životného prostredia je v popredí záujmu štátu, ale aj starostlivosti všetkých obyvateľov. Najstarší (a súčasne druhý najstarší v Európe) je jediný Švajčiarsky národný park (169 km²) založený v roku 1914, ležiaci v Engadine v povodí horného Innu. Na území štátu sa nachádza množstvo prírodných rezervácií (napr. Kärpf, Derbo-rence a i.).

-aks-

Jubileá

JANUÁR 2023

Životné jubileá

50 rokov

Ing. Marián Horváth, vedúci LS, LS Pezínok - OZ Karpaty

Ján Paučo, vedúci LO, LS Predajná – OZ Horehronie

Ľubomír Tengely, vedúci LO, LS Betliar – OZ Východ

Ladislav Maxim, vedúci LO, LS Remetské Hámre – OZ Vihorlat

60 rokov

Pavel Staňo, vedúci LO, LS Šašov – OZ Tribeč

Ing. Igor Zboja, vedúci LS, LS Oravský Podzámok – OZ Tatry

Jozef Kuchták, vedúci LO, LS Mútne – OZ Tatry

Miroslav Žinčák, vedúci LO, LS Turcovce – OZ Vihorlat

Pracovné jubileá

25 rokov

Ing. Pavol Franc, technik, LS Stará Bystrica - OZ Sever

30 rokov

Ing. Miroslav Jurík, referent pre ťažbu –

OZ Tribeč

Ing. Gabriela Šimonovičová, referent pre plán, štatistiku a controlling – OZ Východ

Starobný dôchodok

Jozef Matiaško, vedúci LO, LS Prievidza – OZ Považie

Ing. Anton Král, vedúci LO, LS Závadka nad Hronom – OZ Horehronie

Ing. Jaroslav Longauer, špecialista životného prostredia, odpadové hospodárstvo - GR Banská Bystrica

Predčasný starobný dôchodok

Ing. Ján Kuric, vedúci LS, LS Považská Bystrica - OZ Sever

Ján Sitárčik, referent vnútornej správy – OZ Horehronie

FEBRUÁR 2023

Životné jubileá

50 rokov

Peter Šesták, manipulant, ES Rimavská Baňa - OZ Gemer

60 rokov

Ing. Ján Stenclák, referent pre pestovanie, koordinátor aktivít projektu - OZ Sever

Juraj Babic, vedúci LO, LS Hnúšťa – OZ Gemer

Andrej Paľurik, vedúci LO, LS Bardejov – OZ Šariš

Zuzana Klaučová, technik ŠS, ŠS Jochy - OZ Semenoles Liptovský Hrádok

Pracovné jubileá

20 rokov

Miroslav Franko, vedúci LO, LS Revúca - OZ Gemer

Ing. Pavol Tisoň, oblastný manažérverených obstarávaní - GR Banská Bystrica

Starobný dôchodok

Oleg Nagy, vedúci LO, LS Partizánske - OZ Tribeč

Boris Harničár, vedúci LO, LS Trenčín – OZ Považie

Jaroslav Volf, vedúci LO, LS Divín - OZ Poľana

Miroslav Margeta, manipulant, ES Medzibrod - OZ Poľana

František Vitkovič, vedúci LO, LS Udavské – OZ Vihorlat

Ing. Martina Velká

Zasmejme sa

Muž príde v noci dobre napitý. Žena ho čaká s metlou. Muž padne pred ňou na kolená a hovorí: „*Toto bolo poslednýkrát, už nikdy nebudem piť! Slubujem! Len nelet' preč!*“

Chlap chodí po cintoríne a číta nápisy na stuhách vencov. „*Od kolegov, od zamestnávateľa, od ženy, od milienky, od svokry...*“ Takto pochodí všetky hroby a nakoniec si vydýchne: „*To je dobre, od vodky nikto neumrel!*“

Farár sa pýta spovedajúceho: „*Tá pred Tebou bola Tvoja manželka?*“ „*Áno*“ „*Tak nič nehovor, iba lutuj!*“

Na každej fľaške alkoholu by malo byť napísané: „*Pitie spôsobuje nával sebavedomia, chuť písať SMS a falošný pocit, že vieš spievať!*“

Nájdí 10 rozdielov

Uveríte

Vedcom sa podaril zaujímavý úspech. Pomocou vloženia génov jeleňa do myši docielili, že malým hlodavcom začali na hlave rásť „mini parohy“. Vďaka tomuto výskumu sa ukazuje, že je možné, aby aj cicavce, ktoré stratili schopnosť regenerovať väčšinu orgánov, mohli túto nevýhodu zvrátiť.

Parožie u myši rástlo rýchlosťou až 2,75 centimetra za deň, čím sa stalo jedným z najrýchlejších sa regenerujúcich tkanív v živočíšnej ríši a ponúka dokonalý pohľad na to, ako môžu cicavce regenerovať bunky, uvádza portál ILF SIENCE.

Identifikovali správne kmeňové bunky. Práve parohy sú obzvlášť zaujímavé, pretože cicavce vo všeobecnosti stratili schopnosť regenerovať orgány a väčšinu tkanív, takže parohy, ktoré pravidelne dorastajú, ponúkajú jedinečný pohľad na to, ako by mohla fungovať napríklad regenerácia kostí.

Toa Qin, vedec a hlavný autor štúdie, ktorá bola publikovaná v časopise Science, študoval spolu kolegami mechanizmus rastu a zhadzovania parožia.

Drevená hra masiek

Tajomné, zraniteľné, rozkošné..., to je len niekoľko slov, ktorými by sa dali opísať diela sochára Moea Nakamuru. Tento 35-ročný umelec z Tokia vytvára nápadité sochy detských postáv, pričom každú vyrezáva z bloku dreva.

Zdá sa, že každá zo sôch zobrazuje detskú postavu v kostýme alebo maske, ktorú nosia, akoby sa s nimi narodili. Väčšina z nich má veľkosť pripomínajúcu veľkosť dieťaťa, teda 75 až 90 cm.

„Snažím sa prebudiť detskú fantáziu v každom z nás a preto nie je nič nezvyčajné, ak v mojich sochách objavíte detské bytosti z viacerých riekaniak či rozprávok. Detské hlavy so zvieracími ušami, rohmi a parohmi, či ukryté pod plachtou, ako keby sa hrali na duchov, s klobúkmi v tvare klasov, koralov i ovocia... Svoje diela vyrezávam z celých kmeňov gáfrového dreva a potom pomocou olejovej farby dot-

váram tieto jedinečné hybridné postavy“, prezrádza Nakamura. Diela sú buď vystavené na podstavcoch, alebo v niektorých prípadoch nízko nad zemou a musíte si kľaknúť, aby ste sa dostali blízko. To Vám zároveň zaručí vidieť svet okolo seba z výšky, ktorá je bežná pre detského pozorovateľa. Jeden kus, „Hodina do úsvitu“, vyniká svojou výškou, keďže táto socha dosahuje takmer dva metre, zobrazuje klasický žart detí, ktoré sa snažia vyzerat' vyššie. Dosiahnu to tak, že stoja jeden druhému na pleciah, či z pohľadu dosiahnutých dimenzií, zatieni výšku väčšiny diel, ktoré tu čakajú vystavené na zvedavých návštevníkov galérie.

-aks-

